

OPINNÄYTETYÖ

Girls only! - Tyttöjen talvilomaleiri

Leiritoiminnan suunnittelu ja toteutus Hengaa täällä-hankkeelle

Anna-Leena Myllylahti

Yhteisöpedagogi AMK, Järjestö- ja nuorisotyö

(210 op)

5/2025

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogin koulutus (AMK), Järjestö- ja nuorisotyö

Tekijät: Anna-Leena Myllylahti

Opinnäytetyön nimi: Girls only! – Tyttöjen talvilomaleiri. Leiritoiminnan suunnittelu ja toteutus Hengaa täällä-hankkeelle.

Sivumäärä: 56 ja 12 liitesivua

Työn ohjaaja: Juha Nikkilä

Työn tilaaja: Hengaa täällä-hanke, Hengaamo Tampere

Tämän opinnäytetyön aiheena on yläkoululaisille tytöille suunnatun talvilomaleirin kehittäminen ja toteutus. Opinnäytetyö on laadullinen ja toiminnallinen työelämän kehittämistyö, jossa tavoitteena oli luoda tamperelaiselle Hengaa täällä-hankkeelle päiväleiritoiminnan malli.

Hengaa täällä-hanke, eli Hengaamo toimii 7-13-vuotiaiden lasten ja heidän perheidensä osallisuutta, hyvinvointia ja syrjäytymisen ehkäisyä edistäen. Hanke sai pyynnön toteuttaa hervantalaisen Ahvenisjärven yläkoulun tytöille toimintaa talvilomaviikon aikana. Hankkeella ei ollut aiempaa kokemusta leiritoiminnasta, joten suunnitellun leirin pohjalta saatiin pilotoitua hankkeelle uusi toimintamalli, jota voidaan jatkossa jalostaa tai käyttää sellaisenaan myös muiden kohderyhmien kanssa.

Kehittämistyön teoreettisena viitekehyksenä ovat leiritoiminnan, tyttötyön, monikulttuurisen nuorisotyön ja osallisuuden kokemuksen periaatteet. Leiritoiminnan menetelmät perustuivat ohjaajien osaamiseen niin musiikki- kuin logoterapian parista. Leirin lähtökohtaisena tarkoituksena oli tarjota tytöille vapaa-ajan toimintaa arvo- ja tarkoituskeskeisten teemojen sekä luovien menetelmien avulla.

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelminä käytettiin osallistuvaa havainnointia sekä palautekyselyä. Näiden avulla saatiin tietoa siitä, miten leiri onnistui niin osallistujien, kuin ohjaajien näkökulmasta. Saadun aineiston perusteella leiri oli onnistunut kokonaisuus, jolle toivottiin jatkoa. Nuorten palautteista kävi ilmi, että he olivat tyytyväisiä leirin sisältöön, menetelmiin ja ohjaukseen.

Opinnäytetyö osoitti, että tyttöerityisellä työllä on tarvetta tässä ajassa. Vastaavaa leiritoimintaa voidaan kehittää myös pojille ja muille kohderyhmille, sillä yksilön omiin arvoihin, sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyvät teemat ovat kaikille ajankohtaisia.

Asiasanat: tyttötyö, leiritoiminta, monikulttuurinen nuorisotyö

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Bachelor of Humanities, Degree programme in NGO and youth work

Author: Anna-Leena Myllylahti

Title: Girls only! – girls winter holiday camp. Planning and implementation of camp activities for the Hengaa täällä-project.

Number of Pages: 56 and 12 attachment pages

Supervisor: Juha Nikkilä

Commissioned by: Hengaa täällä-project, Hengaamo Tampere

The subject of this thesis is the development and implementation of a winter break camp aimed at middle school girls. This thesis is a qualitative and functional project focused on developing working life practices.

The “Hengaa täällä” project, also known as Hengaamo, promotes the inclusion, well-being, and prevention of social exclusion among children aged 7–13 and their families. The project received a request to organize activities for girls from the Ahvenisjärvi middle school in Hervanta during the winter break. As the project had no prior experience with camp activities, this camp served as a pilot for a new operational model that can later be refined or used as is with other target groups as well.

The theoretical framework of the development work includes the principles of camp activities, girl-centered work, multicultural youth work, and the experience of participation. The camp’s methods were based on the facilitators’ expertise in music and logotherapy. The primary aim of the camp was to offer the girls meaningful leisure activities through value- and purpose-driven themes and creative methods.

Data for the thesis was collected through participatory observation and feedback surveys. These provided insight into how successful the camp was from both the participants’ and facilitators’ perspectives. Based on the collected data, the camp was a successful whole, and there was a desire for its continuation. The feedback from the girls indicated satisfaction with the camp’s content, methods, and facilitation.

The thesis demonstrated that girl-centered work is currently needed. Similar camp activities can also be developed for boys and as well for other groups, as themes related to personal values and gender equality are relevant to everyone.

Keywords: girl-focused youth work, camp activities, multicultural youth work

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	8
	2.1 Hengaa täällä-hanke.....	8
	2.2 Ahvenisjärven koulu.....	8
	2.3 Kehittämistyön tarve.....	9
	2.4 Alueen maksuttomat vapaa-ajan mahdollisuudet nuorille.....	10
3	TIETOPERUSTA.....	12
	3.1 Leiritoiminta.....	12
	3.2 Tyttötyö.....	13
	3.3 Tyttöys ja tyttökulttuurit.....	14
	3.4 Monikulttuurinen nuorisotyö.....	15
	3.5 Osallisuus.....	16
4	MENETELMÄT JA AINEISTONKERUU.....	19
	4.1 Laadullinen ja toiminnallinen tutkimus.....	19
	4.2 Osallistuva havainnointi.....	20
	4.3 Palautekysely.....	21
	4.4 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus.....	22
5	GIRLS ONLY! – TYTTÖJEN TALVILOMALEIRI.....	24
	5.1 Suunnittelu, aikataulut ja kohderyhmän rajaaminen.....	24
	5.2 Leirin toimintamenetelmät.....	26

5.3 Unelmien, musiikin ja käsitöiden kautta juhliin	27
5.4 Musiikkiterapeuttiset menetelmät	28
5.5 Logoterapian viitekehys	30
6 TULOKSET JA ANALYYSI	32
6.1 Ensimmäisen leiripäivän havainnointi	32
6.2 Toisen leiripäivän havainnointi	36
6.3 Kolmannen leiripäivän havainnointi	39
6.4 Leiriläisten palautekyselyn tulokset	43
6.5 Hanketyöntekijöiden palaute	48
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	51
7.1 Kehitysideat	52
8 POHDINTA	55
LÄHTEET	57

1 JOHDANTO

Nuorten käsitykset tasa-arvosta nousevat valtakunnallisen median uutisaiheiksi aika ajoin. Viime aikoina on uutisoitu siitä, kuinka nuoret pojat ja miehet ovat nykyään aiempaa konservatiivisempia, kun taas nuoret tytöt ja naiset suuntautuvat liberaalimmin. Ylen (2024) juttu haastaa osin tätä yleistystä: siinä haastateltiin kymmeniä nuoria saaden monipuolisia vastauksia siitä, kuinka nuoret eivät tunnista itseään näistä stereotyyppisistä väitteistä. Enemmistö nuorista luottaa sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen tulevaisuudessa, jos heidän osallistumistaan päätöksentekoon todella arvostetaan (Plan 2024). Koventuneet arvot näkyvät silti nuorten arjessa ja surullisina uutisotsikkoina, jotka herättävät kysymyksiä nuorten hyvinvoinnista, liikkumisen turvallisuudesta ja keskinäisestä kunnioituksesta. Tunnesäätelyn tukeminen sekä sukupuolirooleihin, arvoihin ja asenteisiin liittyvät asiat ovatkin ajankohtaisia teemoja myös nuorisotyön kannalta.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata tamperelaisella Ahvenisjärven koululla helmikuussa 2025 järjestetyn Girls only! -tyttöjen talvilomaleirin suunnittelua, toteutusta ja leirille osallistuneilta saatuja palautteita. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi päiväleiritoiminnan malli työn tilaajalle, eli Hengaa täällä-hankkeelle. Työn tavoitteena kehittämisen näkökulmasta on selvittää, miten leiri onnistui kokonaisuudessaan keräten palautetta siitä niin osallistujilta, kuin leiriohjaajilta. Tarve leirille syntyi keskusteluista, joita kävimme hankkeen ja kouluhenkilökunnan kesken vuoden ensimmäisessä palaverissa tammikuussa 2025. Olin juuri aloittanut kehittävän harjoitteluni hankkeessa ja sain mahdollisuuden lähteä suunnittelemaan ja toteuttamaan leiriä sen puitteissa. Palaverissa keskusteltiin poikien maailmaa villinneestä, naisten alistamista ihannoivasta ilmiöstä ja tähän liittyvästä uutisjutusta, jossa haastateltiin myös kyseisen koulun oppilaita (Yle 2025). Koulun käytävillä on normaalistikin elämää, ääntä ja vahvoja mielipiteitä. Nyt ne olivat kuitenkin entistä äänekkäämpiä ja osittain herättivät myös huolta niin poikien, kuin tyttöjenkin tilanteesta ja asemasta suhteessa toisiinsa.

Sukupuolitietoisessa opettamisessa pyritään tunnistamaan sukupuolen moninaisuus ja toisaalta vältetään ryhmiin jakamista pelkän oletetun sukupuolen mukaan (Opetushallitus 2025). On kuitenkin tilanteita, joissa voidaan ajatella jaon olevan myös perusteltu ja hyvä asia. Koulun mielestä oli tärkeää antaa tässä ajassa ja kyseisten ilmiöiden keskellä myös erillistä aikaa sekä tekemistä tytöille, ja tähän he toivoivat hankkeen puolelta apua. Vastaavaa leiritoimintaa ei ollut hankkeessa tehty aiemmin, joten kehittämistyöni tuottaa tilaajalle konkreettisena tuotoksena

päiväleiritoiminnan mallin, jota voidaan hyödyntää myös jatkossa. Itse hankkeen tarkoituksena on etsiä ja tuottaa toimintaa kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä tarpeet huomioiden, ja tähän myös leiritoiminnalla pyritään osaltaan vastaamaan.

Hankkeen toiminta on vahvasti logoterapeuttinen, eli arvo- ja tarkoituskeskeiseen ihmisenäkemykseen nojaavaa, minkä vuoksi myös työskentely tyttöjen unelmien, arvojen ja ajatusten parissa tuntui sopivalta ajatukselta. Olen itse kasvanut ajassa, jossa tyttöyden ja naisen aseman tunnistaminen on ottanut valtavia harppauksia, vaikka työtä tasa-arvon eteen on vielä runsaasti tehtävänä. Sukupuolen määritelmä on nykyään moninainen ja binäärisen jaottelun rinnalla korostetaan myös tasa-arvolain mukaisesti oikeutta ilmaista eri tavoin sukupuoli-identiteettiään (THL, 2025). Tämän opinnäytetyön taustalla on kuitenkin ajatus tyttöerityisestä, pelkästään tytöille suunnatusta toiminnasta koulun toiveiden mukaan, eikä niinkään tarpeesta tyttöjen ja poikien vastakkainasettelulle tai sukupuolen määritelmälle.

Opinnäytetyössäni esittelen ensin työn tilaajan ja kehittämistyön toimintaympäristön. Tämän jälkeen käyn läpi aiheeseen liittyvää tietoperustaa sekä käsitteitä. Kuvailen myös leirin suunnitteluvaiheen, leirillä käytettävät menetelmät sekä toteutuksen aikana tekemät havainnot päiväkirjamerkintöjeni pohjalta. Leirin päätyttyä keräsin osallistujilta kyselylomakkeella palautetta, jonka analysoin. Lisäksi pohdin sitä, kuinka toimintaa voitaisiin jatkossa kehittää hankkeen sisällä, ja kuinka sen voisi ottaa käyttöön myös muualla tai erilaisissa kohderyhmissä.

2 OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Hengaa täällä-hanke

Opinnäytetyön tilaajana on Hengaa täällä-hanke, eli Hengaamo, joka on Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskuksen (STEA) rahoittama kolmivuotinen hanke Tampereella. Hankkeessa työskentelevät kokoaikaisesti hankepäällikkö sekä hankekoordinaattori, lisäksi toiminnassa on ollut mukana vaihteleva määrä vapaaehtoisia ja oppilaitosharjoittelijoita. Hankkeen vastuujärjestelmänä toimii Länsi-Suomen Diakonialaitoksen säätiö ja sen kohderyhmää ovat 7–13-vuotiaat lapset perheineen. Hankkeen tilat sijaitsevat Tampereen Finlaysonilla, mutta toimintaa järjestetään eri puolilla kaupunkia. (Hengaamo, 2025.)

Hankkeen tarkoituksena on edistää perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia, ehkäistä syrjäytymistä, kasvattaa elämäntaitoja ja luoda turvaa, yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta Tampereen levottomaksi luonnehditun keskustorin alueelle. Toimintaa on alkuperäisestä hankesuunnitelmasta poiketen saatu järjestää myös kaupunkikeskustan ulkopuolella. Hankkeen pääyhteistyökumppanit ovat alueella toimivat Tampereen Teatteri, Pirkanmaan hyvinvointialue, Lastenkulttuurikeskus Rulla, Kulttuuritalo Laikku sekä Tampereen seurakunta. Lisäksi hanketoiminnassa on ollut mukana muita tamperelaisia järjestöjä, oppilaitoksia ja lapsiperheiden palveluita tarjoavia toimijoita. Hankekumppanit toimivat yhdessä edistämällä mainittuja asioita ja luoden maksuttomia kohtaamisen kokemuksia, vertaistukitoimintaa, yhteistä aikaa ja maksutonta tapahtumatoimintaa niin lapsille, vanhemmille kuin koko perheelle. Hengaamon toimintaa kuvataan uniikiksi yhdistelmäksi ihmiskeskeistä, arvolähtöistä ja tarkoituksellista kehitystyötä. (Hengaamo, 2025.)

2.2 Ahvenisjärven koulu

Tamperelainen Ahvenisjärven koulu on kolme toimipistettä käsittävä yhtenäiskoulu, joka tarjoaa opetusta esikoulusta aina yhdeksännelle luokalle saakka Hervannan ja Hallilan alueella. Koulun eri toimipisteissä työskentelee tällä hetkellä noin 140 henkilöä ja oppilaita on yhteensä noin 950 (Zuev, 2024). Koulu panostaa erityisesti avoimeen viestintään, yhteistyöhön vanhempien kanssa sekä turvallisen oppimisympäristön luomiseen. Oppilaiden kohtaamisen ja hyvinvoinnin tukena koululla työskentelee myös kaksi kouluvalmentajaa. Koulu tarjoaa musiikkipainotusta 3. ja 7. luokasta alkaen, johon järjestetään vuosittain erillishaku. (Tampereen kaupunki,

2025.) Hankkeen yhteistyön kohteena oleva Pohjois-Hervannan koulutalo toimi leirin toteuttamisen aikaan väistötiloissa Tampereen yliopiston Hervannan kampuksella sijaitsevan Konetalon tiloissa ja uuden koulun on määrä valmistua elokuussa 2026. Uuden rakennuksen valmistuttua koulun oppilasmäärä voi nousta jopa yli tuhanteen. (Tampereen kaupunki, 2024.)

2.3 Kehittämistyön tarve

Hengaamo toteutti syksyn 2024 ajan Ahvenisjärven koulun oppilaille yhteistyössä Non Fighting Generation ry:n (NFG) kanssa väkivallan vastaista työtä. Viikoittaista, ryhmä- ja yksilömuotoista toimintaa järjestettiin kuraattorin ja oppilashuollon kanssa yhteistyössä valittujen lasten ja nuorten kanssa. Toiminta on osoittautunut tarpeelliseksi ja merkitykselliseksi, joten keskustelut yhteistyön jatkamiseksi koulun ja hankkeen kesken aloitettiin alkuvuodesta 2025.

Vuoden ensimmäisessä palaverissa koulun kanssa keskusteltiin väkivaltaa ehkäisevän ja arvokeksien työn jatkamisesta oppilaiden parissa. Keskusteluun nousivat myös niin ajan ilmiöt ja poikien keskuudessa vallitsevat miesihanteet, kuin tyttöjen rooli kouluympäristössä. Ylen (2025) tammikuussa julkaisemassa jutussa käytiin seuraamassa kahden eri yläkoulun keskustelua tasa-arvosta ja entisen potkunyrkkeilijä Andrew Taten aikaansaamasta naisvihamielisestä ilmiöstä. Toinen jutuissa olleista kouluista oli Ahvenisjärven koulu, ja haastatteluissa mielipiteitään kertoivat myös muutamat koulun oppilaat joko omilla nimillään tai nimettömästi. Ajatukset tasa-arvosta ovat jutun mukaan myös oppilaiden kesken vaihtelevat, sillä osa nuorista miehistä kannattaa Taten peräänkuuluttamaa vahvaa miehen mallia, kun taas monien mielestä ajatustapa on vanhanaikainen ja naista alistava. Tasa-arvoasioista ei oppilaiden mukaan uskalla puhua julkisesti koulun käytävillä ja sukupuoliroolit tulevat monikulttuurisessa koulussa myös monista erilaisista kodin ja kulttuurin malleista.

Kouluhenkilökunnan kanssa keskusteluun nousivat esiin vastaavasti tytöt ja heidän tarpeensa. Koululla oli etenkin yläkoululaisten tyttöjen keskuudessa huomattu olevan ristiriitoja kaveriesuhteissa sekä lisääntyvää yksinäisyyttä. Koulun toiveena oli, että tytöille voitaisiin järjestää toimintaa talviloman aikana yksinäisyyden ehkäisemiseksi, sosiaalisten suhteiden vahvistamiseksi ja mahdollisuutena osallistua johonkin toimintaan myös loma-aikana. Koska koulu on vahvasti monikulttuurinen, erilaiset kulttuuritaustat ovat myös osaltaan määrittämässä sitä, millaiseen toimintaan tyttöjä voidaan ohjata mukaan. Koulu toimintapaikkana olisi perheille ennalta tuttu ja luotettava, jolloin toimintaan osallistumiseen voisi olla helpompaa saada myös

vanhempien suostumus. Toimintaa lähdettiin suunnittelemaan kolmen päivän mittaisena päiväleirinä, johon koulu järjestää tilat sekä ruokailun ja hanke puolestaan toimintaa. Leiriä mainostettaisiin avoimesti kaikille 7.–9.-luokkalaisille tytöille kouluvalmentajan avustuksella, joka myös osallistaisi nuoria ideoimaan leirin sisältöä ja tulisi mukaan toimintaan.

Opinnäytetyön ja kehittämistyön taustalla on tilaajahankkeen, eli Hengaamon tarve saada tietoa kohderyhmässä olevien lasten tarpeista ja vaikuttavista keinoista vastata niihin. Hankkeella on ollut vielä verrattain vähän toimintaa kyseisen kohderyhmän kanssa eikä päiväleirimuotoista toimintaa ole ollut lainkaan, joten kehittämisideaa lähdettiin rakentamaan alusta alkaen. Vaikka hankkeen kohderyhmänä ovat pääasiallisesti alakouluikäiset, koskee kohderyhmän ikärajaus myös 13-vuotiaita eli seitsemäsluokkalaisia, joita leirille toivottiin tulevan mukaan. Hankkeen tavoitteena on tarjota toimintaa myös kohderyhmässä olevien lasten perheille, johon voi kuulua myös isompia sisaruksia.

2.4 Alueen maksuttomat vapaa-ajan mahdollisuudet nuorille

Psykologian emeritaprofessori Lea Pulkkinen (2025) kirjoittaa artikkelissaan suomalaisten lasten lapsuutta uhkaavia muutoksia. Hän jakaa nämä seitsemään erilaiseen trendiin, joista yhden hän nimesi erillistämiseksi. Siinä viitataan lasten yksinäisyyden korostumiseen nykyaikana ja kuinka yhteiskunnan tai viranomaisten mielenkiinto esimerkiksi erilaiseen vapaa-ajan toimintaan koulujen loma-aikana on vähentynyt. Artikkelissa puhuttiin lapsista, mutta sama asia koskee myös nuoria, joita ei ole syytä jättää yksin. Lapsiperheiden polarisaatio ja tuloerot vaikuttavat siihen, millaista vapaa-ajan toimintaa eri perheissä voidaan mahdollistaa esimerkiksi koulujen loma-aikoina. Etenkin maksuttoman, kaikille avoimen toiminnan mahdollisuus olisi tärkeää. Tähän liittyen yhtenä positiivisena tekijänä ja vastaliikkeenä Pulkkinen mainitsee Harrastamisen Suomen mallin, jonka tavoitteena on mahdollistaa maksuton harrastus jokaiselle lapselle ja nuorelle koulupäivän yhteydessä (Harrastamisen Suomen malli, 2025). Tampereella mallin mukaista toimintaa kutsutaan nimellä Lupa liikkua Lupa harrastaa, joka kattaa harrastustoiminnan tarjonnan päiväkotikäisestä peruskoulun loppuun asti. Harrastusryhmiä löytyy ympäri kaupunkia ja myös Ahvenisjärven koulun Konetalon toimipisteessä kokoontuu useampi tällainen: tarjolla on niin rap-työpaja, kokkaus-, näytelmä- ja musiikkiryhmät eri-ikäisille. (Lupa liikkua. Lupa harrastaa, 2025.)

Tampereen kaupungin nuorisotiloista Hervannan alueen nuorille tarjoaa toimintaa Nuorisokeskus Kupoli sekä Helapuiston nuorisokeskus. Näistä etenkin Kupoli on keskeisellä sijainnilla

Hervannan keskustassa ja esiintyy usein myös Ahvenisjärven koulun oppilaiden puheissa. Nuorisokeskusten etuna on avoimien ovien malli ja niissä toteutetaan turvallisemman tilan periaatteita. Toimintaan ovat siis tervetulleita kaikki asuinpaikasta, syntyperästä, kulttuuritaustasta, sukupuoli-identiteetistä, terveydentilasta, sosioekonomisesta asemasta tai muusta henkilöä koskettavasta tekijästä riippumatta. (Tampereen kaupunki, 2025b.)

Muita kohderyhmälle sopivia vapaa-ajan mahdollisuuksia tarjoavat Tampereella toimivat lukuisat eri järjestöt ja yhdistykset. Nostan seuraavassa esimerkiksi etenkin tytöille suunnattua toimintaa, joita löytyy eri puolilta kaupunkia. Tampereen Tyttöjen Talo on Tampereen Setlementin ylläpitämä maksuton vapaa-ajanvietto- ja harrastuspaikka pirkanmaalaisille 12–29-vuotiaille nuorille, jotka identifioituvat tytöiksi tai naisiksi. Talolla järjestetään erilaisia ryhmiä, tapahtumia ja annetaan myös yksilöllistä keskusteluapua ja seksuaalineuvontaa sitä kaipaaville. Ryhmiä vetävät talon työntekijät, vapaaehtoiset tai opiskelijat ja tytöillä on aina mahdollisuus esittää heille ryhmiä koskevia toiveita. (Setlementti Tampere, 2025.)

Tampereen tyttöjen tupa puolestaan tarjoaa hieman nuoremmille, 8–14-vuotiaille tytöille ja ei-binäärisille lapsille ja nuorille kohtaamispaikan kaksi kertaa viikossa. Toimintaan tulee ilmoitettua etukäteen, sillä tuvalle otetaan mukaan enintään 15 lasta kerrallaan. Tuvan periaatteena on tarjota turvallinen tila, jossa saa ohjausta vuorovaikutustilanteissa sekä mahdollisuuden tutustua uusiin ystäviin leikin, pelaamisen, käsillä tekemisen ja yhdessäolon kautta. Lapset ja nuoret saavat myös itse osallistua toiminnan suunnitteluun ja heidän kanssaan käydään tapahtumissa, retkillä ja järjestetään erilaisia toimintaryhmiä. (Ahjola setlementti, 2025.)

Pakolaisnuorten tuki ry järjestää Tampereella Nova-toimintaa, joka on maahanmuuttajanuorille suunnattua tyttötyötä. Toimintaan ovat tervetulleita 12–29-vuotiaat ja sitä järjestetään jalkautuen kouluihin ja eri paikkoihin, joissa nuoret viettävät muutenkin aikaansa, jolloin osallistumisen kynnyksensä säilyy matalana. Nova-toiminnassa nuoret voivat viettää aikaa toistensa kanssa, tehdä läksyjä, saada apua suomen kielen käyttöön ja tulevaisuuden suunnitelmien ja unelmien pohdintaan. Toiminnan lähtökohtainen tarkoitus on toimia aidosti tyttöjen omista lähtökohdista käsin ja heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa tukien. Myös Nova-toiminnassa halutaan korostaa tyttöjen mahdollisuutta osallistua toiminnan suunnitteluun, ja he saavat apua myös omien projektiansa toteuttamisessa. (Pakolaisnuorten tuki ry., 2025.)

3 TIETOPERUSTA

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyötäni ohjaavaa tietoperustaa ja avaan aiheeseen liittyviä käsitteitä. Leiritoiminnan malli on muunneltavissa sisällöltään, mutta kyseisen leirin osallistajat on rajattu tyttöihin, minkä vuoksi avaan myös yleisesti tyttötyön käsitettä. Tyttötyön merkityksellisuuden korostaminen ja osallisuuden edistäminen ovatkin tärkeitä teemoja tämän ajan yhteiskunnan ja koko toimialan kannalta.

3.1 Leiritoiminta

Leiritoiminta on Suomessa vakiintunut erityisesti kolmannen sektorin toimijoiden sekä seurakuntien järjestämäksi vapaa-ajan aktiviteetiksi. Leirit voivat olla päivän tai useamman mittaisia ja niissä usein myös yövytään. Leiri määritellään etenkin partiolaisten keskuudessa vähintään kolme yötä kestäväksi, mutta monien eri toimijoiden ja kohderyhmien kanssa toteutetaan myös päiväleiritoimintaa. Usein tällaisten leirien tarkoitus on saada lapsille ohjattua toimintaa ja paikan, minne mennä vanhempien ollessa töissä ja koulujen ollessa kiinni loma-aikoina. Leiri on toteutumistavastaan riippumatta aina eräänlainen pienoিসvaltakunta, joka tarjoaa tilan sosiaalisuudelle ja yhdessä kasvamiselle. Sen olennainen tarkoitus on päästä pois arjesta ja keskittyä rajatun ajan uusiin ihmisiin ja erilaisiin aktiviteetteihin. (Ketola, 2002, s. 49–51.)

Leiri voi parhaimmillaan olla kasvualusta itsenäistymiseen ja löytöretki omaan itseen turvallisen ryhmän ympäröimänä (Ketola, 2002, 374). Nuorisotyössä leiritoiminta voidaan nähdä erityisen toimivana kasvatusmenetelmänä ja hyvänä mahdollisuutena oppia ryhmädynamiikan ilmiöitä. Leirillä muodostuu usein tiivis yhteisö, jossa jokaiselle tulisi löytyä oma paikkansa olla ja tehdä. Toiminnan kautta opitaan tärkeitä sosiaalisia taitoja, sekä toisen kunnioittamista yhdessä laadittujen pelisääntöjen muodossa. (Kinanen, 1997, 206.) Lisäksi käytännönläheisyys, toiminnallisuus ja projektiluontoisuus ovat itsessään jo hyviä innostuksen ja motivaation alustoja osallistujille (Ketola, 2002, s. 54).

Leirityön suunnitteluun ryhtyessä on tärkeää pohtia leirin toiminta-ajatusta ja perimmäistä tarkoitusta. Kohderyhmää on hyvä rajata, sillä se määrittää leirin järjestämiseen liittyen useita seikkoja: missä leiri pidetään, mitä siellä tehdään ja kauan se tulee kestäväksi. Markkinoinnissa huomioidaan niin ikään kohderyhmä, kanavat sen tavoittamiseen ja kiinnostuksen herättämiseen. Ennakkoon huolellisesti suunniteltu leiri mahdollistaa sen, että niin osallistujilla, kuin leirin

työntekijöilläkin on helppo työskennellä, motivoitua ja viihtyä toiminnassa. Suunnitteluun kuuluu myös huomioida riittävät resurssit leirin henkilökunnan osalta. Riippuen osallistujien iästä, voidaan hyvänä yleissääntönä pitää yhden ohjaajan vastuulle laskettavaksi 5–10 leiriläistä. (Kinnanen, 1997, s. 207.)

3.2 Tyttötyö

Leirin toteuttamisen taustalla on tarve pelkästään tytöille suunnatusta toiminnasta. Tyttötyötä on toteutettu Suomessa jo 1990-luvun loppupuolelta asti, jolloin huomattiin poikien suurempi osuus nuorisotyössä ja tyttöjen jääminen sivurooliin tämän lisäksi myös julkisessa harrastustoimintojen tukemisessa. Syntyi tarve kohdennetulle toiminnalle, missä tytöt voisivat kokoontua keskenään viettämään aikaa ja kokemaan yhteisöllisyyttä. Eri kaupunkien setlementtiliikkeiden yhteydessä toimivat Tyttöjen Talot ovat nykyään yksi näkyvimpiä tyttötyön tekijöitä. Reilun kahdenkymmenen vuoden aikana ympäri maata on muotoutunut erilaisia sukupuolisensitiiviseen tyttötyöhön erikoistuneita ryhmiä niin kuntien, järjestöjen kuin seurakunnankin toimesta. Isosiskotoiminta, erilaisilla teemoilla kokoontuvat ryhmät sekä tyttöjen tilat ja tuvat mahdollistavat tyttötyön menetelmien kehittämistä. (Mulari ym., 2012, s. 6.)

Sukupuolen mukaan jaoteltu toiminta voi auttaa nuorta rakentamaan omaa sukupuoli-identiteettiään ja antaa mahdollisuuden keskittyä omien ajatuksiensa ja minäkuvansa pohtimiseen. (Hoikkala & Sell, 2007, s. 531.) Tyttöjen talot ja muut tilat mahdollistavat eriytetyn tyttötyön kautta monenlaisten tyttöyteen ja naiseksi kasvamiseen liittyvien teemojen käsittelyn. Pelkän ajanviettopaikan lisäksi niiden toiminnan tarkoituksena on siis tukea naisia kasvamaan oman näköisiksiin, löytämään voimavarojaan ja käsittelemään esimerkiksi syrjintään, tasa-arvoon ja itsemäärättelyyn liittyviä aiheita. Tyttötyö kannustaa tyttöjä suoraan miettimään sitä, kuinka he voivat vaikuttaa itse omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteisöönsä. (Mulari ym., 2012, s.8–9.) Vuorovaikutteisten tyttöryhmien kautta voidaan koota esimerkiksi samaan tematiikkaan tai elämäntilanteeseen liittyviä vertaistuellisia ryhmiä, joissa työskentely tähtää tyttöjen voimaantumiseen, identiteetin vahvistamiseen ja kasvuun yhdessä muiden samassa tilanteessa elävien kanssa. Ryhmässä voidaan kokea tärkeää yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä saada uusia näkökulmia sen muilta jäseniltä myös omaan elämäntilanteeseensa ja ajatuksiinsa. (Siljamäki, 2012, s. 31.)

Kulttuurisensitiivisessä tyttötyössä huomioidaan eri kulttuurien erityispiirteet tyttöjen elämässä. Tässä kulttuurilla tarkoitetaan muutakin, kuin etnisyyttä, sillä siihen lukeutuvat niin olemisen erilaiset tavat, elämäntavat, nuorisokulttuurit, seksuaalinen suuntautuminen ja osallistuminen yhteiskuntaan. Jokaisella tytöllä ja nuorella on oma taustansa ja kulttuurinsa rakentuneena näiden ympärille. Kulttuurisensitiivisyys ohjaa myös tyttötyön tekijää pohtimaan omia arvojaan, ennakkoluulojaan ja tunnistamaan toimintaansa ohjailevia normeja. Tärkeää olisi nähdä nuori oman kulttuurinsa, niin ympäröivän kuin henkilökohtaisen maailmansa asiantuntijana, johon tulisi suhtautua uteliaalla ja avoimella asenteella. (Mulari ym. 2012, s.10–11.) Keskeinen teema on vuoropuhelu erilaisten kulttuurien välillä. Usein tytöt joutuvat kahden kulttuurin välittäjiksi ja tasapainottelevat sen kanssa, miten eri kulttuurien asettamat vaatimukset vaikuttavat omassa elämässä. Toiminnallisilla menetelmillä voidaan pureutua esimerkiksi erilaisiin kulttuurien asettamiin rooleihin ja tunnustelemaan niiden merkitystä. (Näre, 2008, s. 544.)

Kulttuurisensitiivisen tyttötyön pääpainona pidetään matalan kynnyksen osallistumisen mahdollisuutta. Parhaimmillaan menetelmät voivat olla eri kulttuureista muuttaneiden kotoutumisen apuna ja eri kulttuuritaustat voivat tuoda ryhmän teemoihin ja keskusteluihin tärkeän alustan esimerkiksi erilaisten arvojen ja itselle tärkeiden asioiden käsittelyyn. Yhdessä tekemisen ja toiminnallisuuden kautta saadaan usein osallistujat rohkaistumaan ja annetaan tilaa olla omakäisensä tyttö toisten seurassa. (Eischer, 2012, s. 46.)

3.3 Tyttöys ja tyttökulttuurit

Tyttöyden määritelmä ei ole universaali, vaan monialainen ja siihen sisältyy käsitys niin iästä, biologiasta kuin ympäröivästä kulttuurista. Se on alati liikkeessä oleva historiallinen prosessi, joka sisältää myös erilaisia odotuksia sukupuolen piirteistä ja tavoista tehdä asioita. (Ojanen, 2011, s. 10.) Kuluneina vuosikymmeninä sukupuolen ja identiteetin käsitteet ovat moninaistuneet. Tyttöyden voidaan katsoa olevan ennen kaikkea yksilöllinen kokemus, joka ei aina edes vastaa biologisia tai sosiaalisia odotuksia. Tyttöiän määritelmä niin ikään on sidonnainen eri aikoihin ja kulttuureihin; sen on katsottu olevan sidoksissa myös naiseuteen ja päättyvän esimerkiksi sukukypsyyden saavuttamiseen tai avioliittoon. Etenkin aiemmassa agraalikulttuurissa tyttöjen ja poikien sukupuoliroolit ovat olleet tiukemmat ja myös uskonto on määritellyt paljon siirtymistä tyttöyden ikävaiheesta naiseuteen. (Tuomaala, 2011, s. 48.)

Vaikka tyttöys tarkoittaa nykyään monipuolista tapaa ilmentää itseään, siihen on liitetty perinteisesti määritelmiä epäitsekkyydestä ja vaatimuksia muiden hoivaamisesta. Nykymaailmassa

näitä odotuksia on uskallettu kyseenalaistaa, mutta silti tytöt tasapainottelevat jatkuvasti sen kanssa, kuinka paljon elämässä voisi toteuttaa itseään tai käyttää aikaansa muiden huomioimiseen. Tämä voi toisaalta näkyä myös vahvuutena ja olla kehittää joustavaa suhtautumista ympäristöön, antaa kykyä jäsentää itseään sekä tukea selviytymistä ristiriitaisen maailman keskellä. Kapea, kiltin tytön muotti voi vaikuttaa siihen, että murrosiän kynnyksellä tytöiltä häviää usein oma ääni, kun lapsuuden leikit loppuvat ja ympäristön vaatimukset saavuttavat heidän tietoisuutensa. Nuorille tulisikin antaa mahdollisuus luovuuteen, itseilmaisuun, hulvattomuuteen ja spontaanina pikkutyttönä olemiseen. Omien rajojen ja mielipiteiden hahmottamiseen voidaan saada apua erilaisten toiminnallisten harjoitusten kautta. (Uusitalo-Herttua, 2012, s. 20–22.)

Tyttö- ja naistutkimus pyrkii lisäämään ymmärrystä tyttönä elämisen ilmiöihin ja tuomaan tärkeää tietoa ja ymmärrystä myös tyttönä elämisen yhteiskunnallisesti vaikuttaviin seikkoihin (Ojanen, 2011, s. 11.) Millaista sitten on olla tyttö tässä ajassa? Käsillä on digitaalisuuden uusi aikakausi, jossa nykyinen teini-ikäinen sukupolvi on kasvanut kapalosta alkaen. Mediasta on tullut merkittävä osa niin tyttöjen, kuin poikien elämää ja suuri osa vuorovaikutuksesta käydään erilaisten sosiaalisen median alustojen kautta. Populaarikulttuuri vaikuttaa nykyään voimakkaasti myös tyttöjen identiteetin kehittymiseen ja mielikuviin tavoittelemisen arvoisesta elämästä. Pukeutumisen ja ulkonäön korostaminen ja kulutusvalintoihin vaikuttaminen median kautta on ollut jo pitkään tyttöjen elämässä, mutta nyt se on entistä vaikuttavampaa. Toisaalta erilaiset foorumit ja sosiaalisen median alustat voivat olla myös tärkeitä vertaistuen ja yhteiskunnallisen aktiivisuuden mahdollistamisen paikkoja. Digiajassa kasvaneet nuoret voivat myös toisaalta olla tiedostavampia ja kriittisempiä median käyttäjiä, kuin edeltävät sukupolvet. (Mulari & Säilä, 2012, s. 76–79.)

3.4 Monikulttuurinen nuorisotyö

Monikulttuurinen nuorisotyö ei ole pelkästään maahanmuuttajille suunnattua nuorisotyötä, vaan kohteena moninainen; siihen voidaan katsoa sisältyvän työ niin ajallisesti eri aikoina Suomeen muuttaneiden nuorten ja heidän perheidensä kanssa, kuin suomalaisnuorten kykyjen tukeminen monikulttuurisessa ympäristössä. Suomessa monikulttuurinen nuorisotyö ei ole vielä täysin vakiintunutta ja sitä leimaa tietynlainen projektinomaisuus. (Honkasalo & Souto, 2008, s. 115.) Monikulttuurisuuden ajatellaan nuorisotoiminnassa olevan myös eräänlaista matalan kynnyksen ylläpitämistä ja moninaisuuden huomioimista. Suomi muuttuu väestörakenteeltaan

jatkuvasti monikulttuurisemmaksi ja tähän tulee myös nuorten kanssa toimivien reagoida kouluttautumalla ja takaamalla riittävät toimintaedellytykset erilaisista taustoista tulevien nuorten kanssa. (Cantell, 2000, s. 10.)

Monikulttuurisuuden ja nuoruuden määritelmät voivat olla vahvasti ajasta ja paikasta riippuvaisia. Suomessa monikulttuurinen nuorisotyö voi tarkoittaa eri asiaa, kuin toisen maan käytännöt. Toisaalta nuoruuden käsite vaihtelee myös eri kulttuurien mukaan; kaikissa maissa ei välttämättä edes tunnisteta nuoruuden käsitettä ja murrosikää pidetään länsimaisena ilmiönä. Maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa toimiessa tulee huomioida myös hänen perheensä, jossa niin ikä voi olla erilaisia käsityksiä esimerkiksi sukupolvien välisestä kunnioituksesta tai suomalaisesta kulttuurista. Se, miten nuorten kanssa tehtävästä työstä informoidaan myös heidän vanhempiaan, on olennaisen tärkeää. Pelkästään eri kielillä toimintaa esitellessä voi antaa signaalin siitä, että kulttuurien moninaisuus on huomioitu. (Honkasalo & Souto, 2008, s. 120–121.)

Monikulttuurisessa nuorisotyössä myös tyttötyön näkökulma on tärkeä ja alati kasvava menetelmä Suomessa. Tämän haasteena voidaan nähdä tasapainottelu erilaisten tasa-arvokäsitysten ja uskonnolliseen asemaan liittyvien seikkojen kanssa – millaiset aiheet ja teemat ovat sopivia niin, että toiminta olisi myös kulttuurisensitiivistä? Maahanmuuttajatyttöjä kategorisoidaan myös usein turhaan uhrin asemaan, eikä nähdä nuorta monien ennakkoluulojen takaa. Monikulttuurisella ja sukupuolisensitiivisellä nuorisotyöllä on paikkansa luoda sellaista toimintaa, joka toisaalta huomioi nuoren taustan ja perheen, että takaa yhtäläiset oikeudet suomalaisten nuorten kanssa. Vaikka integraatio on tärkeä elementti, maahanmuuttajataustaisille tytöille voi olla tarpeen luoda myös eriytettyä toimintaa eri teemoihin liittyen, jolloin kulttuuriset erityistarpeet huomioidaan ja annetaan tytöille heidän usein kaipaamansa tilaa. (Honkasalo & Souto, 2008, s.125–126.)

3.5 Osallisuus

Nuoret ovat tärkeä osa ympäröivää yhteiskuntaamme sekä yhteisöllisyyden ja tulevaisuuden rakentumista. Jo nuorisolaissa (1285/2016) on kirjattu vaatimus nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämisestä. Laki velvoittaa kuntia ja viranomaisia järjestämään nuorille toimintaa ja osallistumisen mahdollisuuksia niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisesti. Nuoria tuleekin kuulla heitä koskevissa asioissa ja jokaisessa kunnassa

on oltava nuorisovaltuusto tai vastaava ryhmä, joka edistää nuorten äänen saattamista kuuluviin. Lasten ja nuorten oikeuksien ja osallisuuden toteutumista ohjaavat myös kansainväliset sopimukset. YK:n lasten oikeuksien sopimuksen 12.:n artiklan mukaan jokaisella alle 18-vuotiaalla lapsella on oikeus mielipiteen ilmaisemiseen kaikissa itseään koskevissa asioissa (Unicef, 2025).

Osallisuuden käsite on suhteellisen nuori, sillä siitä on alettu puhumaan vasta reilu 20 vuotta sitten. Osallisuuden määritelmään voidaan liittää niin yhteiskunnallinen aspekti, kuin yksilön oma hyvinvointi ja suhteet toisiin ihmisiin. Sosiaalipedagogisen käsityksen mukaan osallisuuden kuuluu ajatus yksilön ja yhteisön välisestä kokonaisvaltaisesta ja tasapainoisesta suhteesta, niin pienessä, kuin suuremmassakin kontekstissa. Suhde on molemminpuolinen; yksilö tietää ja haluaa kuulua johonkin yhteisöön, joka puolestaan mahdollistaa toimintansa yksilölle. Yhteisönä voi toimia niin perhe, koulu kuin muutkin suuremmat yhteiskunnan järjestelmät. Yhteiskunnan jäseneksi itsensä kokeva yksilö osaa mukautua yhteisöönsä ja kokee myös omaavan vaikutusmahdollisuuksia sen toimintatapojen kyseenalaistamiseen tai muuttamiseen. Kaikkea tätä tukee sosiaalipedagogisen näkemyksen mukaan myös kasvatus. (Nivala & Ryyänen, 2013, s. 10, 24–30.)

Osallisuuden kokemus on kokonaisvaltaista vuoropuhelua sekä kuulumista yhteiskuntaan; tärkeintä on pohtia, kokeeko yksilö itse osallisuutensa merkittävänä. (Nivala & Ryyänen 2013, 24–26.) Yksilön osallisuuden edistämisen kannalta on tärkeää luoda tälle konkreettisia mahdollisuuksia paikallistasolla. Pelkkä ylhäältä päin tuleva palvelu ilman vastavuoroisuutta ei samalla tavoin edistä toimijuutta, kuin yhteisen hyvän eteen tehty konkreettinen tekeminen. (Isola 2017, 38.) Osallisuus on moniulotteinen ilmiö, jonka yhteisöllinen ulottuvuus on usein jäänyt liian vähälle huomiolle etenkin nuorten parissa – vaikka juuri heidän elämässään tämän on hyvin luontaista. Nuorten osallisuutta lisäävät mielekäs tekeminen, riittävät palvelut, työ ja erilaiset heille kohdennetut kohtaamispaikat. Edellytyksinä osallisuuden kokemukselle on myös nuoren kokonaisvaltainen hyvinvointi, riittävä toimeentulo ja tunne siitä, että häntä arvostetaan. Nuoren tulee saada tunne siitä, että niin hänellä itsellään, kuin tekemillään toimilla on merkitystä ympäröivään maailmaan. Myös nuorten omaehtoisen osallisuuden ja järjestäytymisen merkitystä ei pidä väheksyä. Usein esimerkiksi sosiaalisen median kautta tiedon saanti ja keskustelu nähdään turhaan negatiivisessa valossa, sen sijaan, että se voi olla myös tukemassa

nuorten osallisuuden tunnetta. Esimerkiksi turvallisten digialustojen kehittämisen kautta voidaan mahdollistaa nuorille luonteva tapa käydä keskustelua ja vaikuttaa yhteiskuntaan. (Nuoret ja osallisuus, 2025.)

4 MENETELMÄT JA AINEISTONKERUU

Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan tarkoituksena on luoda työelämästä käsin rakennettuja uusia tuotteita ja toimintamalleja. Kaiken takana on tarve muutokseen ja uuden tiedon tuottamiseen, johon pyritään erilaisin menetelmin. Kehittämistoiminta aloitetaan etsimällä kehittämiskohde, joka on mielekäs tekijälleen. Tämän jälkeen määritellään ainakin alustavat tavoitteet, johon ongelmanratkaisulla pyritään ja millä menetelmillä tavoitteet saavutetaan. (Ojasalo ym., 2014, s. 15–16, 26–27.) Kehittämistyöni lähti rakentumaan toiveesta, jonka koulu esitti harjoittelupaikkani olevalle hankkeelle. Tutkimusmenetelmien valinnassa korostui se, että vastaavaa toimintaa ei oltu hankkeessa tehty, jolloin kehittämistyö tuli osaltani aloittaa alusta. Pyrkimyksenä tutkimuksessani on kehittää tilaajan toimintaa ja saada selville sen vaikuttavuus kohderyhmän parissa. Toiminnallisen osuuden ja leirisuunnittelun raportoinnin lisäksi aineistonkeruumenetelminä käytin kyselyä leiripalautteiden keräämiseksi sekä osallistuvaa havainnointia. Tässä luvussa esittelen tarkemmin käyttämäni menetelmät, aineistonkeruun sekä kehittämistyöni prosessin.

4.1 Laadullinen ja toiminnallinen tutkimus

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja sen tavoitteena on kehittää tilaajahankkeelle leiritoiminnan malli, jonka pilotin toteuttamiseen osallistuin itse. Kehittämistoiminnassa olen hyödyntänyt tutkimusmenetelminä laadullisia ja osallistavia lähestymistapoja. Laadullisen, eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtaisena tarkoituksena on kuvata todellista elämää ja tutkimuksen kohdetta kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi ym., 1997, s. 161). Absoluuttisen totuuden kuvaamisen sijaan laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan siis ihmisten välistä, sosiaalista ja merkityksellistä maailmaa erilaisina tapahtumina ja kokonaisuuksina ja pyritään näin ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on lisätä tutkijan ymmärrystä, mutta myös olla empansipatorinen. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen kohteena olevat eivät ole pelkättään tiedonhankinnan välineitä, vaan myös heidän ymmärrystään, ajatteluaan ja toimintatapojaan tulisi saada lisättyä tutkimuksen kautta. Tämä on huomioonotettavaa etenkin toimiessa lasten ja nuorten kanssa. (Vilkka, 2021, s. 118–119, 125.) Leirin tarkoitus on tuoda nuorille tekemistä lomalle ja toiminnan sisällön avulla on tarkoitus lisätä osallistujien osallisuuden ja ryhmään kuulumisen tunnetta, itsetuntemusta ja antaa tilaisuuden pohtia kunkin henkilökohtaisia arvoja. Toiminnan tavoitteena on luoda kokonainen prosessi, jonka jokainen vaihe on tärkeä

niin tutkijalle, kuin tutkittavalle. Laadullisten menetelmien keinoin myös omaa kehittämistyön prosessiani voidaan tarkastella monipuolisesti.

4.2 Osallistuva havainnointi

Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa havainnoinnilla voidaan saada tietoa siitä, kuinka ihmiset toimivat ja käyttäytyvät erilaisissa luonnollisissa toimintaympäristöissä. Havainnointi on aina järjestelmällistä ja ennakkoon suunniteltua ja sen tulokset merkitään muistiin joko kirjallisesti, videoimalla tai äänittämällä. Havainnointia voidaan soveltaa monenlaisiin kehitystehtäviin, mutta se on erityisen toimiva tilanteissa, joissa tutkitaan ihmisten vuorovaikutusta ja toisaalta myös yksilön toimintaa kyseisessä ympäristössä. (Ojasalo ym., 2015, s. 114.) Havainnointia tekee tosiasiaa jokainen tutkittavan ilmiön kanssa yhteydessä oleva tutkimuksen tekijä, mutta usein se jää muiden menetelmien varjoon. Havainnointi on kokonaisvaltaista ja sen avulla voidaan päästä paremmin sisään tutkimuskohteena olevan toiminnan käytännön toteutumiseen. Parhaimmillaan se tukee kerrottua tietoa ja monipuolistaa esimerkiksi haastattelun tai kyselyn avulla saatua aineistoa. (Paalumäki & Vähämäki, 2020, luku ”Havainnointi organisaatiotutkimuksessa”.)

Laadullisessa tutkimuksessa havainnointia voidaan toteuttaa monella tapaa. Osallistuvan havainnoinnin avulla saadaan arvokasta tietoa niin tutkimuksen kohteena olevasta yksilöstä, kuin tämän suhteesta yhteisöön ja tutkijaan. Usein osallistavassa havainnoinnissa tutkijalla on vuorovaikutuksellinen suhde tutkittavana olevaan ja hän saa samalla tietoa koko yhteisön sosiaalisista ja kulttuurisista piirteistä. (Vilka, 2021, s. 143.) Toimin itse leirillä ohjaajana ja olin koko ajan kontaktissa nuoriin. Havainnointimateriaalini koostui leiripäiväkirjasta, jota pidin jokaisen päivän päätyttyä. Keskityin havainnoimaan leirin aikana yleisesti nuorten osallistumista, motivaatiota ja vuorovaikutuksellista ilmapiiriä sekä sitä, millaisesta toiminnasta he tuntuivat olevan erityisen kiinnostuneita. Osallistavaa havainnointia voi tehdä ennalta suunnitellusti tai päätyen kohdistettuun havainnointiin prosessin aikana (mt., s. 143). Koska roolini ohjaajana oli ensisijainen leirin aikana, havainnointi ei ollut pääosassa vaan syntyi päivän päätteeksi eräänlaisena yhteenvetona yleisestä ilmapiiristä ja yksittäisistä mieleen painetuista tilanteista.

4.3 Palautekysely

Leiritoiminnan onnistumista mittaamaan laadin palautekyselylomakkeen (liite 1). Kysely valikoitui menetelmäksi sen vuoksi, että sen avulla saisi tärkeää tietoa nuorten mielipiteistä, kokemuksista ja ajatuksista leiriin liittyen tiiviissä ja helposti saavutettavassa muodossa. Kyselytutkimus on hyvä tapa kerätä tietoa erilaisista ilmiöistä, asenteista ja arvoista. Se on mittausvälineenä monipuolinen ja soveltuu usein sille mielletyn määrällisen tutkimuksen lisäksi myös laadullisen tutkimuksen menetelmäksi. Kyselylomake poikkeaa haastattelusta siinä, että vastaaja täyttää sen ilman tutkijan tai haastattelijan apua. (Vehkalahti, 2014, s. 11–12.) Kyselyllä haettiin ensisijaisesti laadullista tietoa toiminnan onnistumisesta ja leirin eri toimintojen suosiosta osallistujien kesken. Arvioin kyselyn täyttämisen olevan nuorille motivoivaa ja aikataulullisesti sen olevan paras keino saada kerättyä palautetta. Leiriläisten huoltajilta pyydettiin erillisellä lomakkeella (liite 2) lupa kyselyyn osallistumiselle ja tämän palauttaneet ja luvan saaneet pääsivät antamaan leiripalautetta. Saadun tiedon perusteella voidaan kehittää leiritoimintaa myös tulevaisuudessa ja kerätä toiveita myös hankkeen mahdollistaman muun toiminnan suhteen.

Kyselylomake laadittiin paperisena ja se oli tarkoitus jakaa leiriläisille viimeisenä leiripäivänä. Paperilomakkeeseen päätyminen oli sattumanvaraista ja kysely olisi voinut olla myös helposti sähköisesti laadittu, mikä olisi varmasti palvellut nuorten kohderyhmää. Koska leirin osallistujamäärät vaihtelivat päivittäin, tein päätöksen käydä keräämässä palautteet vasta leirin loppumisen jälkeen koululla, jotta saisin kaikki kyselyyn vastaajat koolle. Näin ollen tuntui myös luontevalta, että nuoret täyttävät paperilomakkeen sen sijaan, että istuisivat saman ajan puhelimella sähköistä palautetta antaen. Paperiset lomakkeet ovat myös konkreettisemmat palauttaa, kuin sähköinen lomake, joka jäisi tilanteessa näkymättömiin.

Kysymysten tekeminen ja muotoilu luovat pohjan onnistuneelle aineistolle. Tärkeintä onkin miettiä, mihin kyselyllä haetaan vastauksia ja mitä aineistonkeruulla pyritään löytämään. Usein kyselylomakkeessa on taustakysymyksiä, jotka kartoittavat esimerkiksi vastaajan ikää, sukupuolta tai muuta taustatietoa. (Valli, 2015, s. 84–86.) Tähän ei ollut mielestäni tarvetta, sillä kohderyhmä oli jo rajattu ja anonymiteetti haluttiin säilyttää vastauksissa. Kysely oli puolistrukturoitu, eli se sisälsi niin ennalta rajattuja kuin avoimia kysymyksiä. Kysymysten järjestyks tulee olla looginen ja niiden muotoilussa tulee huomioida kohderyhmä (Vilka, 2021,

s.107). On eri asia luoda kysely lapsille, nuorille, aikuisille kuin vaikkapa erityistä tukea tarvitsevalle joukolle. Koska kyseessä olivat nuoret, arvioin kysymysten muotoiluissa yleisesti heidän kognitiiviset kykynsä ymmärtää niitä.

Palautekyselystä saatujen vastauksien perusteella on tavoitteena arvioida sitä, kuinka leiri oli kokonaisuudessaan onnistunut, millaiset menetelmät olivat nuorille mieluisia, herättikö leiri nuorissa jotain uusia oivalluksia sekä millaista toimintaa he kaipaivat jatkossa vapaa-ajalleen. Kyselyn ensimmäisessä kahdessa osassa käytettiin apuna Likertin asteikkoa, joka on toimiva työkalu asenteiden tai mielipiteiden mittaamiseen. Perusideana asteikossa on antaa vastaajalle mahdollisuus valita, kuinka paljon hän on samaa tai eri mieltä annetun väittämän kanssa. Asteikon tasoja voi olla eri määriä, mutta tavallisimmat ovat 5- ja 7-portaiset asteikot. (Vilkka, 2021, s. 98.) Käytin viisiportaista asteikkoa mittaamaan nuorten mielipiteitä niin yleisesti leiriin liittyen, kuin leirin eri toimintojen osalta. Tämän jälkeen lomakkeella kysyttiin seitsemän avoimen vastausmallin kysymystä. Kyselylomakkeen tarkempi sisältö ja aineiston analyysi käsitellään luvussa 6, ”Aineistot ja analyysi”.

4.4 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus

Kehittämistyössä tulee huomioida yleiset tutkimuseettiset säännöt. Opinnäytetyössäni olen sitoutunut toimimaan eettisesti ja vastuullisesti niin kerätyn tiedon, kuin leirin käytännön toiminnan suhteen. Lähdeaineisto on kerätty näyttöön perustuvan tiedon parista huomioiden lähdekriittikki. Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat peruskoululaiset, joten tutkimuslupaa tuli hakea ensimmäiseksi Tampereen kaupungin lupayksilöstä. Kaikilta leirin osallistujilta on pyydetty suostumus ennen aineiston keruuta ja koska opinnäytetyön kohteena ovat alaikäiset, tuli tutkittavien informointilomake toimittaa ja hyväksyttää huoltajalla. Palaute kerättiin anonyymien kyselylomakkeen avulla leirin loputtua.

Koska osallistujista valtaosa oli maahanmuuttajataustaisista perheistä, kävin keskustelua koulun henkilökunnan kanssa siitä, mikä olisi paras keino tavoittaa vanhemmat suostumusta varten. Wilma on nykyään pääsääntöinen kanava huoltajien saavuttamiseen, mutta koulun suosituksesta tutkittavien informointi- ja lupalomake toimitettiin paperisena nuorten mukana kotiin. Lomake pyrittiin muotoilemaan myös selkeämmäksi ja ymmärrettäväksi, mikäli suomen kielen taito olisi vaihtelevaa perheissä. Lomakkeesta tehtiin myös englanninkielinen versio (liite 3).

Koko opinnäytetyön ajan pidin tutkimuspäiväkirjaa siitä, miten eri vaiheet etenivät kehitystyössäni. Palautelomakkeet on käyty läpi myös muiden hanketyöntekijöiden kesken ja pyrin tekemään kaiken analysoinnin huolellisesti ja erityisellä tarkkuudella. Toimin itse saadun aineiston rekisterinpitäjänä. Kaikki saatu paperinen aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua, lisäksi kaikki sähköinen aineisto tallennetaan Humanistisen Ammattikorkeakoulun henkilökoh- taiseen, salasanalla suojattuun pilvipalveluun ja tiedostot hävitetään sieltä opinnäytetyön val- mistuttua. Leirin osallistujista syntyi henkilörekisteri, josta laadittiin erillinen tietosuojaseloste.

Luotettavuuden arvioinnissa olen ottanut huomioon sen, että aineistoa on kerätty monin eri ta- voin: omasta kirjallisesta raportoinnistani, palautekyselyiden kautta sekä nuoria havainnoi- malla. Myös muiden leiriohjaajien näkökulmat ovat olleet tärkeitä ja vahvistavat aineiston luo- tettavuutta. Toisaalta nuorten antaman palautteen luotettavuutta saattaa heikentää se, milloin kysely on täytetty ja vaikuttiko oma läsnäoloni niin ohjaajana kuin kyselytilanteessa vastauk- siin. Pohdinnan aiheena on lisäksi se, vastasivatko nuoret kyselyyn rehellisesti vai sen mukaan, mitä he ajattelivat minun toivovan.

5 GIRLS ONLY! – TYTTÖJEN TALVILOMALEIRI

5.1 Suunnittelu, aikataulut ja kohderyhmän rajaaminen

Aloitin yhteisöpedagogiopintojeni kehittävän harjoittelun Hengaa täällä-hankkeessa tammi-kuun alussa 2025. Pian harjoittelun alkamisen jälkeen kokoonnuimme 10.1.2025 ensimmäiseen palaveriin Ahvenisjärven koulun rehtorin sekä yläkoulun kuraattorin kanssa. Tällöin esitettiin kouluhenkilökunnan puolelta toive tyttöjen talvilomatoiminnasta, jonka kehittämiseen lupasin itse harjoitteluni osalta tarttua. Ensimmäisessä palaverissa ei puhuttu tarkemmin leirin teemoista, vaan lähtökohtainen ajatus oli järjestää tytöille toimintaa, johon voisi osallistua maksuttomasti tutussa kouluympäristössä. Mukaan pyydetäisiin myös koulun oma kouluvalmentaja, mikä lisäisi turvallisuuden ja tuttuuden tunnetta nuorille ja voisi myös helpottaa vanhempien suostumuksen saamista leirille osallistumiseen. Koulun puolesta tarjottaisiin tilat sekä maksuton ruokailu kaikille osallistujille, mikä voisi osaltaan myös houkuttaa nuoria paikalle.

Aloitin oman suunnitteluni leiristä soittamalla kouluvalmentajalle 20.1.2025. Kouluvalmentaja toimii koululla kohtaamisen, myönteisen kouluilmapiirin ja yhteisöllisyyden rakentajana, sekä yleisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäjänä koko kouluyhteisölle. Hän tekee yhteistyötä kodin ja koulun välissä sekä tukee oppilaan kiinnittymistä koulunkäyntiin. Kouluvalmentaja ryhmäyttää oppilaita ja toimii kiusaamisen ennaltaehkäisijänä, lisäksi hän toteuttaa oppilaiden tarpeista nousevaa toimintaa kohdennetusti myös yksilöille. (Vilén, 2022.) Kouluvalmentaja on tärkeä osa myös Ahvenisjärven koulun toimintaympäristöä ja hän tuntee osan oppilaista jo usean vuoden ajalta. Hänellä on aitiopaikka nuorten keskinäisen ryhmädynamiikan havaitsemiseen ja näkemystä siitä, millainen toiminta voisi toisaalta houkuttaa ja olla myös hyödyksi juuri kyseessä olevan koulun oppilaille. Kouluvalmentaja kertoi, että yläkoululaiset tytöt ovat useimmiten olleet innokkaita ja motivoituneita erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin, joita esimerkiksi alueen Nova-toiminta on tarjonnut. Erilaiset askartelut, kokkailut ja pelailut ovat hänen mukaansa olleet nuorille mieluisia. Nova-toiminnan siirryttyä toiselle koululle on siihen osallistuminen monilta vähentynyt, mikä on jättänyt aukon etenkin koulun maahanmuuttajataustaisille tytöille tarjottavaan matalan kynnyksen toimintaan.

Kouluvalmentajan kanssa puhuimme aluksi leirin kohderyhmän rajaamisesta. Hänen mielipiteensä oli, että toimintaa ei rajattaisi sukupuolen lisäksi esimerkiksi pelkästään maahanmuuttajataustaisille, kuten Nova-toiminnassa tehdään. Koulu on vahvasti monikulttuurinen, mutta oppilaiden kaveriporukoissa on paljon myös kantasuomalaisia nuoria, joten olisi hyvä mahdollistaa toimintaa niin, että kaikki pääsisivät mukaan ystäviensä kanssa. Sovimme, että kohderyhmän osalta kysyttäisiin mielipidettä myös koulun oppilashuollolta, eli kuraattorilta ja kouluterveydenhoitajalta. Kouluvalmentaja mietti jo etukäteen muutamia nuoria, keiden voisi ajatella hyötyvän leiristä ja joille voisi vinkata sellaisen järjestämisestä. Tämän jälkeen laitettaisiin mainokset yleisesti kaikkien näkyville ja avattaisiin leiri-ilmoittautuminen kouluvalmentajan kautta.

Leirin osallistujamääräksi rajattiin 15–20 henkilöä, jolloin 3–4 ohjaajan ollessa mukana yhtä ohjaajaa kohti olisi keskimäärin viisi nuorta. Tällöin myös pienryhmiin jakaminen onnistuisi hyvin ja työskentely olisi hallitumpaa. Leirin kokonaiskesto ei ensimmäisessä palaverissa rajattu koulun puolesta, joten päätimme siitä hanketyöntekijöiden kesken. Kolmipäiväinen leiri kuulosti sopivalta siihen nähden, mitkä resurssimme ohjaajien osalta olivat. Siinä ajassa leirin toiminta voisi olla hieman intensiivisempää ja osallistujien voisi olettaa myös ryhmäytyvän hyvin. Leiri järjestettäisiin päivittäin klo 10–15 välisenä aikana. Kellonajan päättämisessä mietin ensin, onko alkamisaika liian varhainen loma-ajalle, mutta toisaalta päivä tulisi olemaan melko lyhyt ja sen jälkeen nuorilla on vielä halutessaan mahdollisuus mennä iltai-aikaan auki olevalle paikalliselle nuorisotilalle.

Soitin 24.1.2025 koulukuraattorin ja terveydenhoitajan kanssa lyhyen puhelun liittyen vielä kohderyhmän rajaamiseen ja yleiseen toimintasuunnitelmaan. He olivat molemmat sitä mieltä, että leiriä mainostettaisiin avoimesti kaikille yläkoululaisille tytöille. Lisäksi koettiin hyvänä ideana, että kouluvalmentaja voisi vielä erikseen mainita leiristä esimerkiksi yksinäisemmille nuorille, jotka eivät välttämättä muuten uskaltautuisi lähteä itse mukaan. Viimeisessä puhelinpalaverissa 29.1.2025 kouluvalmentajan kanssa kävimme läpi käytännön asioita: varmistimme kellonajat, jolloin kouluvalmentaja voisi olla mukana leirillä, mietimme ilmoittautumisen hoitamista ja sitä, millä sanoin leiriä kuvailtaisiin oppilaille jaettavassa mainoksessa. Julisteeseen (liite 4) hahmoteltiin lauseita, jotka mainostaisivat leirin sisältävän yhdessä olemista, luovaa tekemistä ja mahdollisuuden tulla mukaan porukkaan sen sijaan, että jäisi talvilomalla yksin. Sain luvan käyttää julisteessa myös kouluvalmentajan kuvaa, jotta hänen mukanaolonsa kävisi

myös nuorille mahdollisimman selväksi. Myös leirin nimi, ”Girls only! – tyttöjen talviloma-leiri” muotoutui julistetta suunniteltaessa ja sen tarkoitus oli kertoa kohderyhmän rajaamisesta.

Julistetta suunnitellessa pyrin tekemään siitä selkeän ja sopivan informatiivisen, kuitenkin rajaamatta liikaa esimerkiksi leirin tekemisiä, joihin toivoin vielä nuoriltakin ideoita. Laadin ilmoittautumislomakkeen oppilaille kotiin vietäväksi ja allekirjoitettavaksi huoltajille, nämä palautettiin kouluvalmentajalle asetettuun määräaikaan mennessä. Kouluvalmentaja lupasi kysyä ilmoittautumisten yhteydessä osallistujien toiveita leiriohjelman suhteen, mutta niitä ei leirin suunnitteluvaiheessa tullut kuin muutama; yksi näistä oli koko koulun alueella järjestettävä piiloleikki. Lisäksi nuoret esittivät toiveita ja kysymyksiä leirin aikatauluista, sekä loppujuhlien ruoista ja toivoivat aikaa biljardin pelaamiselle kouluvalmentajan tiloissa.

Edellä mainittujen toiveiden myötä ja omien suunnitelmieni pohjalta laadin leirille aikataulun (liite 6) jokaiselle päivälle siten, että ohjatun toiminnan lisäksi jäisi aikaa myös vapaalle oleskelulle ja pelaamiselle. Leirin ohjaajiksi tulisi lisäksi kaksi muuta hanketyöntekijää, sekä kouluvalmentaja, jolle ei suunniteltu varsinaista ohjausvastuuta, vaan hän toimisi eräänlaisena yleishenkilönä ja läsnä olevana aikuisena paikan päällä. Kouluvalmentajalla olisi lisäksi suorat yhteystiedot nuoriin ja hän pystyisi olemaan paremmin tietoinen siitä, ketkä ovat paikalla minäkin päivänä.

5.2 Leirin toimintamenetelmät

Halusin hyödyntää leirin toiminnassa osaamista, jota hankkeen työntekijöiltä löytyi jo entuudestaan. Olen itse kouluttautunut musiikkiterapeutti ja muut hanketyöntekijät ovat teologian ja logoterapian ammattilaisia. Kaiken osaamisemme toivoin nivoutuvan yhteen myös nuorisotyön elementtien alle, jolloin yhteisöllisyys, osallisuus, monikulttuurisuuden huomioiminen, nuoruuden ikävaiheen sekä tyttötyön periaatteiden tunnistaminen olivat punaisena lankana koko leiritoiminnan suunnittelussa. Toiminnan suunnittelua ja menetelmiä määrittivät pitkälti myös tilat, joissa leiriä oli tarkoitus pitää. Pohjois-Hervannan koulutalon väistötilat sijaitsevat Tampereen yliopiston kampuksella, joten koulu ei tällä hetkellä toimi peruskoululle suunnitelluissa tiloissa. Koulua käydään useassa kerroksessa, käytävät ovat paikoin sokkeloisia ja käytössä olisi kouluvalmentajan luokan lisäksi perinteisiä koululuokkia ja esimerkiksi musiikin, kuvataidon sekä kotitaloustyön luokat. Tilojen lisäksi tekemistä tuli miettiä sen kautta, millaisia rahallisia resursseja hankkeella on laittaa toimintaan ja mitä koulu voi tarjota.

Vietän itse aikaani enimmäkseen alle kouluikäisten lasten kanssa, joten kaipasin tietoa nuorisotyön kentältä siitä, millaisista asioista ja tekemisistä kohderyhmä voisi olla kiinnostunut. Kyselin ideoita opiskelutovereiltani, joilla on ammattitaitoa niin kouluvalmentamisen kuin muun ohjaamisen kautta. Olin kuullut jo aiemmin Ahvenisjärven kouluvalmentajalta alueen Nova-toiminnasta, lisäksi Tampereen Settlementin Tyttöjen talon toiminta on minulle entuudestaan jossain määrin tuttua, joten tein katsauksen molempien toimijoiden sosiaaliseen mediaan ja kotisivuihin, jotta näkisin millaisilla teemoilla he järjestävät toimintaansa. Kuten jo aiemmissa keskusteluissa kouluvalmentajan kanssa kävi ilmi, ovat nuoret hänen mukaansa innokkaita leipomaan ja tekemään erilaisia askartelu- ja käsitöitä. Nämä näkyivät myös molempien järjestöjen toiminnassa, sillä tarjolla oli niin kokkailukerhoja, korujen tekemistä, kuin kuvataideryhmiä. Samankaltaisia vinkkejä sain myös muista verkostoistani. Lähdin suunnittelemaan tekemistä siten, että siitä löytyisi tällaisia nuorille jo entuudestaan tuttuja elementtejä ja toisaalta niin, että se olisi kustannuksiltaan myös hankkeelle kohtuullinen. Askartelu- ja leipomistarvikkeisiin varmistin hankkeelta löytyvän rahaa ja koululla olisi toimivat tilat sekä laitteisto itse toimintaa varten.

5.3 Unelmien, musiikin ja käsitöiden kautta juhliin

Kaiken toiminnan suunnittelun lähtökohtana pidin sitä, että rajatulle määrälle tyttöjä annetaan paikka, aika ja mahdollisuudet olla hetki niin omien, kuin yhteisten ajatusten äärellä ilman suurta oppilasmassaa ympärillään. Sekä kouluvalmentajan, että koulun muun henkilökunnan puheista piirtyi kuva nuorista, joilla voi olla monenlaisia kuormitustekijöitä arjessa – koulussa sekä kotona saatetaan odottaa jo paljon yläkouluikäiseltä, joka voi olla omien koulutehtäviensä lisäksi toisinaan vastuussa myös esimerkiksi pienemmistä sisaruksistaan. Yksinäisyys ja ristiriidat kaverisuhteissa saattavat myös painaa mieltä ja hektinen kouluympäristö aistikuormittavineen voi tehdä kenet tahansa väsyneeksi. Halusin, että leiristä tulisi miellyttävä, yhdessä olemisen ja tekemisen mahdollistava kokemus, joka jäisi tyttöjen mieleen myös jatkossa. Leirin myötä toivoin, että jokainen osallistuja oppisi tuntemaan hieman lisää niin itsestään, kuin muista ympärillään olevista nuorista.

Leirin kesto asetti raamit sille, mitä sen aikana ehtisi tekemään. Suunnittelin aikataulun siten, että jokaiselle ohjaajalle tulisi oma pienryhmä vedettäväksi kahden ensimmäisen leiripäivän ajalle. Oletetun osallistujamäärän mukaan pienryhmiin tulisi keskimäärin 5–7 nuorta ja päivän aikana käytäisiin jokaisessa pienryhmässä vuorollaan. Näin yksi ohjaaja voi keskittyä saman

päivän aikana vain yhteen tekemiseen ja käyttää tähän samaa luokkatilaa. Toiminta olisi lähtökohdaltaan siis strukturoitua, vaikka jo suunnitteluvaiheessa oli selvää, että myös nuorten omia toiveita ja halua toimintaan osallistumiselle kuultaisiin herkästi leirin aikana. Vaikka pienryhmät suunniteltiin, niiden lähtökohtainen ajatus olisi palvella aikataulullisesti leirin kulkua, eikä niinkään pakottaa nuoria osallistumaan juuri osoitettuun toimintaan. Niin sanotun avoimen toiminnan mallissa on myös tarkoitus jättää tilaa yhdessä oleilulle, juttelulle ja paikan hengähtää aikataulupaineista (Mulari, 2012, s. 26–26).

Kantavana ajatuksena leiriläisille olisi löytää jokaiselle ajateltavaa omista unelmista, arvoista ja itselle tärkeistä asioista. Unelmakarttatyöskentely oli minulle terminä tuttu, mutta se nousi mieleeni heti ensimmäisenä leirin toimintaa suunnitellessa. Mieli ry:n (2024) asiantuntija Elina Marjamäki on listannut hyviä harjoitteita unelmien ja toiveiden herättelemisen tueksi ja yksi näistä on unelmakarttojen teko. Hänen mukaansa unelmointiin uskaltautuminen auttaa luottamaan tulevaan ja motivoitumaan erilaiseen tekemiseen. Unelmakarttojen tekeminen on yksinkertainen keino päästä unelmointi valloilleen: tarvitaan vain kyniä, paperia, liimaa ja erilaisia kuvia esimerkiksi aikakauslehdistä leikattavaksi. Ohjeistuksena on kerätä kuvia intuitiivisesti kaikesta, mikä muistuttaa omista unelmista; myös niistä, jotka ovat kenties unohtuneet tai tuntuneet mahdottomilta toteuttaa. Unelmakarttojen lisäksi tekemiseksi valikoitui korujen askartelu massasta, musiikkipajat sekä keskustelupiirit unelmiin ja arvoihin liittyen. Näin jokainen ohjaajista pääsisi toteuttamaan itselle luontaista menetelmäänsä ja jokaisessa tekemisessä on taustalla myös aiemmin mainitut teemat.

Yhteisöllisyyden lisäämiseksi leirin päätteeksi järjestettäisiin juhlat, joka omalla tavallaan kruunaisi yhdessä koetun ajan ja lisäisi niin porukan, kuin jokaisen henkilökohtaista arvokkuuden tuntua. Juhlien suunnitteluun halusin osallistaa nuoria mukaan, joten jätin omassa suunnitteluvaiheessa miettimättä sen, millaista tarjottavaa tai ohjelmaa juhliin tulisi. Ajatuksena oli koota juhlapäivän aamuna kolme erilaista tiimiä: leivonta-, somistus- ja ohjelmatiimi, jotka ottaisivat kukin oman vastuualueensa juhlien järjestämisessä.

5.4 Musiikkiterapeuttiset menetelmät

Suunnittelin leirille omiin työpajoihini musiikillista toimintaa, jonka tausta-ajatus on pedagogisen sijaan enemmänkin terapeuttinen, johtuen omasta koulutuksestani. Musiikkiterapiassa taidoilla ja musiikillisella taustalla ei ole merkitystä – siinä musiikin katsotaan kuuluvan kaikille ja toimivan erinomaisena kommunikaation, vuorovaikutuksen, itseilmaisun ja tunteiden

käsittelyn välineenä. Musiikkiterapia on tavoitteellinen kuntoutusmuoto kaiken ikäisille, ja sen avulla voidaan joko lievittää sairauden oireita tai vahvistaa toimintakykyä. Nuorten parissa musiikkiterapiaa käytetään usein kuntoutuspsykoterapiana tai vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena. (Suomen musiikkiterapiayhdistys, 2025.) Koska leirillä kyse ei ollut terapeuttisesta, vaan lyhytkestoisesta vapaa-ajan toiminnasta, mietin musiikilliset menetelmät sen mukaan, että ne olisivat mahdollisimman monelle helposti saavutettavia, eivätkä aiheuttaisi paineita osallistujissa. Jo leirimainoksessa halusin korostaa, että paikalle voisi tulla ilman mitään ennakko-osaamista, vaikka tekemisenä mainittiin musiikkitoiminta.

Musiikki on merkittävässä roolissa nuorten elämässä. Sillä voi olla vahva vaikutus nuoren tunne-elämässä ja psykososiaalisen kehityksen tukemisessa. Se tarjoaa viihdykettä, kokemuksia, identiteetin muodostamisen alustan ja tunteen ryhmään kuulumisesta. Nuorisokulttuureille onkin ominaista myös identifioitua erilaisten musiikkityylien mukaan ja kuulumalla tietynlaisen genren alle ilmaisevat nuoret itseään myös kokonaisvaltaisesti tätä kautta, esimerkiksi vaatetuksella. Erilaiset musiikkimaut voivat jopa eräiden tutkimusten mukaan kertoa kuuntelijan kehityksellisten tarpeiden eroista ja sopeutumisesta sosiaalisiin konteksteihin. Musiikkiin ja sen kuluttamiseen liittyy valtavasti merkityksiä nuoruusiässä: se on oivallinen ja usein luonteva väline työstää omaa itseymmärrystä ja itsetuntemustaan myös tiedostamatta. Nuorten musiikkimieltymyksiin, myös niihin rankempiin ja hurjilta tuntuviin, tulisi nuorten kanssa toimivien aikuisten suhtautua asiallisesti. Nuori voi kokea tietyn musiikin hyvin keskeiseksi osaksi itseään, eikä tätä tulisi vähätellä; loukkaava tai välinpitämätön suhtautuminen voi olla uhka koko nuoren minuudelle. Nuorille voi olla hyvin tarkkaa myös valita musiikkityyli, joka sopii kokonaisuutena heidän identiteettiinsä ja arvoihinsa. (Saarikallio, 2009, s. 221–224.) Huomioimalla nuoren kuuntelemaa musiikkia voi aikuinenkin siis saada rakennettua tärkeän sillan tämän kanssa kommunikoimiseen, luoda luottamusta ja näkymän nuoren sisäiseen maailmaan.

Musiikkityöpajoihini suunnittelin erilaista luovaa työskentelyä yhdistelevää toimintaa. Ensimmäisenä päivänä olisi musiikin tahdissa liikkumista ns. peilileikin avulla, musiikkimaalaamista, joka on sanan mukaisesti musiikin mukana piirtämistä tai maalaamista. Toiselle leiripäivälle suunnittelin musiikillisen työpajan Elämäni biisi-ohjelman henkeen. Kyseisessä Ylen ohjelmassa julkisuuden henkilöt tuovat mukanaan yhden itselle merkityksellisen kappaleen, jotka esitetään ja muut osallistujat koittavat arvailla, mikä kappale on kenenkin tuoma. Leirillä ajatuksena on pienryhmissä kuunnella kappale ja mahdollisesti arvata, kenen tuomasta laulusta oli kyse, mutta vain siinä tapauksessa, että osallistujat tuntevat jo toisensa entuudestaan. Kyse on

lyhyestä kohtaamisesta, jolloin tarkoitus ei ole sukeltaa liian syvälle jokaisen kokemuksiin, vaan tuoda jotain elämästään ja musiikkimieltymyksistään toisten kuuluville, itse valitun merkityksen mukaan. Vastaava *Mun Biisi*-menetelmä on myös kehitetty nuorten tasa-arvotyöhön, jolloin harjoitukseen voidaan lisätä tilanteen mukaan myös keskustelua jokaisen lähtökohdista, kokemuksista ja esimerkiksi kulttuuritaustoista (Honkanen-Korhonen ym., 2023, s. 48–49). Tämäkin vaatii ryhmältä keskusteluun ryhtymistä ja ohjaajalta taidon nähdä, soveltuuko kyseinen joukko sen kaltaiseen työskentelyyn.

5.5 Logoterapian viitekehys

Hengaa täällä-hankkeen nykyisessä toiminnassa on hyödynnetty viime aikoina paljon hankkeen projektipäällikön logoterapeuttista osaamista. Toiminta lasten ja nuorten parissa sekä erilaiset vertaistukiryhmät ovat suuntautunut logoterapeuttisen, eli arvo- ja tarkoituskeskeisen ihmiskäsityksen kautta. Myös tyttöjen talvilomaleirille haluttiin tuoda tätä näkökulmaa etenkin unelmakarttatyöskentelyn, mutta myös muun toiminnan taustalle. Logoterapiassa ihminen ajatellaan kolmiulotteisena kokonaisuutena, jossa fyysisen ja psyykkissosiaalisen ulottuvuuden täydentää ihmisen henkinen olemus. Tähän henkiseen ulottuvuuteen katsotaan sisältyvän esimerkiksi yksilön arvot, vapaus, vastuu sekä tahto tarkoitukselliseen elämään. Logoterapeuttisessa työskentelyssä painotetaan tulevaa ja toivon merkitystä, jolloin menneen elämän tapahtumat eivät ole niinkään merkityksellisiä, vaan ihmisen katsotaan olevan vapaa kasvamaan myös hankalista kokemuksista huolimatta täyteen mittaansa. Logoterapiassa elämän ajatellaan olevan kysymysten esittäjä ja ihminen on näihin vastaamassa; kukin oman vapautensa ja vastuunsa kautta. Vaikeissakin tilanteissa ihminen pystyy opettelemaan itsestä etäännyttämisen taitoa, joka auttaa katsomaan niin itseään, kuin näitä olosuhteita pienen etäisyyden päästä ja helpottaa valintojen tekemistä. Logoterapiassa olennaista on se, että elämässä suuntaudutaan myös itsestä ulospäin ja toisiin ihmisiin. Sen mukaan ihmisenä oleminen onkin maailmassa olemista – muiden kanssa. (Katainen, 2013, s. 7–11.)

Logoterapian voidaan ajatella olevan hyvä työkalu nuorten kanssa peilaten nykyajan ilmiöihin niin arvojen, kuin yksilökeskeisyyden pinnalla olemisen suhteen. Kosonen-Sundberg (2013) kirjoittaa siitä, kuinka tutkimusten mukaan nuoret voivat huonosti erityisesti perheissä, joissa pahoinvoinnin kierre ja ylisukupolvisuus ovat katkaissheet vanhempien vastuun nuorten hyvinvoinnin suhteen. Yksilöllisyyden ja elämyksellisyyden ihannointi on vienyt perheitä pois siitä,

mikä olisi tärkeintä: yhteisöllisesti koettu mielekäs tekeminen. Nuoruusiässä ajatellaan logoterapeuttisessa mielessä olevan erityisiä tehtäviä löydettäväksi ja myös nuorelle on tärkeää pohtia omaa tarkoitustaan, arvojaan ja vastuuta yhteisössään. Jokaisen lapsen katsotaan syntyneen arvokkaana ja ainutlaatuisena, mukanaan hänelle nimenomaan tarkoitettu tehtävä maailmassa. Päästäkseen kohti tätä tehtävää ja tarkoituksenmukaista elämää, on hänen ympärillään olevien aikuisten tehtävänä antaa niin tärkeitä samaistumismalleja, kuin tukea ja eväät siihen kasvamiseen.

Logoterapeuttinen viitekehys oli mielestäni erityisen sopiva leirin teemaan ja nuorten kanssa toimimiseen. Toiminnan raameiksi asetettiin keskustelut arvoista ja unelmakarttojen sisällöistä siten, että valmiin unelmakartan kautta käytäisiin läpi konkreettisia asioita ja valintoja, jotka auttavat jo nykyhetkessä suuntaamaan kohti unelmia. Unelmointia ei siis jätetty itseisarvoksi, vaan otettiin tulevaisuuteen suuntaava, ratkaisukeskeinen ote niiden pohtimiseen. Toimintaan jätettiin hankkeen hankepäällikön ohjaustuokioiden osalta vapaus toimia tilanteeseen sopivalla tavalla ja menetelmillä; näin toteutuisi myös logoterapian ajatus siitä, että asiakas tuo itse hänelle ajankohtaiset aiheet käsiteltäväksi. Ohjaustuokioiden lisäksi nuorille kerrottaisiin myös ns. huolihetken mahdollisuudesta joka päivä lounastauon aikana. Hankepäällikön kanssa voisi vetäytyä halutessaan hetkeksi keskustelemaan luottamuksellisesti kahden kesken ja purkaa mahdollisesti mieltä painavia asioita.

6 TULOKSET JA ANALYYSI

Analyysimenetelmät jaotellaan määrällisiin ja laadullisiin sen mukaan, millaisiin tutkimusongelmiin etsitään ratkaisuja. Osallistuvan havainnoinnin kautta saatiin laadullista tietoa siitä, millainen tunnelma leirillä oli, kuinka nuoret osallistuivat leiripäiviin sekä miten aikataulut ja muut käytännön asiat toimivat leirin toteutuksessa. Leirille laadittu palautekysely on puolestaan puolistrukturoitu ja avoimien kysymysten tarkoitus on saada osallistujilta vähemmän rajattuja, spontaaneja mielipiteitä. (Vilka, 2021, s. 106.) Haasteena palautekyselyssä voi nuorten parissa olla heikko vastausprosentti etenkin avoimissa kysymyksissä. Pysin pitämään kysymykset tarpeeksi yksinkertaisina, jotta niihin olisi helppo vastata lyhyemminkin. Palautekysely teetettiin siihen vastausluvan saaneille leirin jälkeen erään koulupäivän aikana.

6.1 Ensimmäisen leiripäivän havainnointi

Pidin havainnoistani leiripäiväkirjaa, jota käytän aineistona tässä luvussa. Tavoitteena oli havainnoida leirin tapahtumien kulkua, nuorten ryhmäytymistä, osallistumista sekä yleistä ilma-
piiriä. Leirin jatkokehittämisen kannalta oli oleellista havainnoida myös sitä, miten erilaiset toiminnat onnistuivat aikataulullisesti, millaista leirin toteuttaminen oli koulun tiloissa sekä kuinka ryhmänohjaus sujui yleisesti. Omien havaintojeni tueksi kerron myös muiden ohjaajien palautteesta leirin suhteen kappaleessa 6.3 ”hanketyöntekijöiden palaute”.

Ensimmäisenä leiripäivänä saavuimme paikalle klo 9 laittamaan paikkoja kuntoon leiriä varten. Puoli yhteentoista mennessä paikalla oli vain kahdeksan nuorta ja muutaman poissaolosta olimme saaneet kouluvalmentajan kautta tiedon, joten päätimme aloittaa leiriohjelman. Koska ryhmä oli odotettua pienempi, tuli suunnitelmia muuttaa pienryhmissä toimimisen sijaan. Aloituspöydässä kävimme ennalta suunnitellusti esittäytymis- sekä lämmittelyleikit sekä laadimme leirille yhteiset säännöt (liite 4), johon nuoret saivat lisätä omia ajatuksiaan mentimeter-sovelluksella.

Tutustumis- ja lämmittelyleikit toimivat hyvin ryhmän kanssa. Etenkin janaleikki, jossa loimme janan osallistujista ensin aamuisen heräämisajan, syntymäpäivän ja lopuksi käden lämpötilan mukaan sai nuoret rentoutumaan ja nosti hymyt huulille. Nimileikkiin ryhtyessä mietin ensin, ovatko nuoret jo toisilleen niin tuttuja, ettei leikki motivoi heitä. Leikissä oli kuitenkin tarkoitus kertoa itsestään myös jokin, ehkä yllättäväkin asia, joten nuoret lähtivät siihen mielellään mukaan.

Koska osallistujia oli vähemmän, olimme suorittaneet alkuleikit aikataulusuunnitelmia nopeammin. Tämä innosti nuoria keksimään myös omia leikkejä, jotka olivat heille tuttuja esimerkiksi tukioppilastoiminnasta. Pelasimme heidän toiveidensa mukaisesti ”murhaaja, lääkäri ja poliisi”-leikkiä yhden kierroksen. Tässä kohtaa ryhmä pelasi hienosti yhteen ja vaikka tunteetkin kuumenivat pelin kuluessa, päästiin siinä hyvin loppuratkaisuun asti. Ryhmän dynamiikka oli kasassa ja leikkiä vetäneet pari nuorta kannattelivat tilannetta erinomaisesti, jolloin me ohjaajat pääsimme myös mukaan leikkijöiksi.

Päivää jatkettiin pienryhmien sijaan yhtenä porukkana. Siirryimme toiseen luokkaan, jossa olin tehnyt keskelle lattiaa tilaa, jossa istuimme hetken juttelemassa yleisesti musiikista ja sen merkityksestä jokaiselle. Kysyin esimerkiksi, millaisissa paikoissa musiikki voi olla merkityksellistä ja herättää tunteita ja kenelle musiikki on tärkeä osa elämää. Keskustelussa kävi ilmi monenlaisia asioita liittyen jokaisen kulttuuritaustaan. Toisissa kulttuureissa musiikkia ei juuri kuunnella ja esimerkiksi ainoastaan juhlissa saa tanssia, kun taas toisille musiikki oli isompi osa omaa ja perheen arkea.

Pyysin seuraavaksi kaikkia nousemaan ylös ja etsimään parin itselleen. Teimme peiliharjoituksen, jossa musiikin soidessa seurataan ja matkitaan vastapäätä seisovan parin liikkeitä. Valikoin musiikiksi muutamia, toisistaan vähän poikkeavia lauluja, jotta liikkeisiin tulisi vaihtelua. Vaihdoimme myös harjoituksen aikana pareja muutamaa otteeseen, jotta nuoret eivät jäisi toimimaan vain yhden henkilön kanssa. Tässä kohtaa myös muut ohjaajat olivat leikissä mukana, mikä oli selvästi hyvä juttu. Musiikki tuntui olevan monille hieman vierasta ja loppuvaiheessa alkoikin kuulua toiveita, voisinko laittaa jonkin menevämmän kappaleen, jonka vaihduttua nuoret innostuivat tanssimaan suurin liikkein. Huomasin, etten ole kovinkaan tietoinen nykyajan nuorisomusiikista ja oma länsimainen musiikkikulttuuri on huomaamatta tullut itselle ole-tukseksi. Musiikkivalinnoissa olisi voinut etukäteen osallistaa myös nuoria, jolloin erilaiset kulttuuritaustat ja mieltymykset pääsisivät kuuluviin.

Peiliharjoituksen jälkeen aloitimme musiikkimaalausharjoituksen, jossa ohjeena on antaa sivel-timen tai kynän viedä musiikin tahdissa. Tarkoituksena ei ole siis suorittaa taiteen tekemistä tai piirtää kauniisti, vaan katsoa, millaisia mielikuvia, värejä ja tunnelmia erilaiset kappaleet he-rättävät. Kävimme läpi neljä erilaista laulua, jotka kestivät 3–4 minuuttia kerrallaan. Aikataulu osoittautui liian kiireiseksi, sillä nuoret olisivat selvästi keskittyneet tekemiseensä pidempään-kin. Lisäksi ruokailuaika alkoi lähestyä ja jouduimme kiirehtimään. Kesken musiikkimaalauk-sen kaksi nuorta liittyi leiriporukkaan mukaan ja pääsivät vielä mukaan tekemiseen loppuajaksi.

Ensi kerralla varaisin musiikkimaalaukseen riittävästi aikaa ja kappaleita voisi soittaa useamman kerran putkeen.

Kuva 1: Nuoret maalaavat musiikin mukana.

Siirryimme ruokalaan, joka oli kouluarjesta poiketen alimman kerroksen yliopiston ruokala. Tästä nuoret olivat erityisen onnellisia, sillä lounas- ja salaattitarjonta oli monipuolisempi kuin yleensä. Lounaalla kokoonnuimme pitkiin pöytiin istumaan ja tunti vierähti jutellen ja lisää toisiimme tutustuen.

Lounaan jälkeen kukin sai poistua ruokalasta oltuaan valmis. Kouluvalmentajan luokka ja vierinen musiikinluokka olivat käytössä ja varsinkin biljardin pelaaminen tuntui olevan monelle

mieluisaa. Musiikkiluokassa nuoret osasivat itse laittaa YouTubesta erilaisia kappaleita sanoituksineen ruudulle ja kävivät mikrofonien taakse laulamaan niiden tahtiin. Muutama halusi kokeilla rumpujen soittoa samalla. Juttelimme samalla siitä, kuinka kukaan osallistujista ei ollut musiikkiluokalla tai valinnut edes musiikki valinnaiseksi aineeksi. Selvästi kiinnostus soittimia ja musisointia kohtaan oli kuitenkin suurta ja nuoret osasivat hyvin luontevasti tuoda omaa lempimusiikkiaan joka paikkaan taustalle soimaan. Nuorten keskinäinen vuorovaikutus oli luontevaa ja he mukautuivat erilaisiin, pienempiin porukoihin joustavasti ja oma-aloitteisesti.

Ruokailun jälkeen siirryimme kuvaamataidon luokkaan tekemään unelmakarttoja. Olin hakenut tätä varten kirjastosta kasan erilaisia aikakauslehtiä esimerkiksi nuoriso- ja matkailuteemalla. Myös unelmakarttatyöskentelyn taustalle nuoret halusivat laittaa musiikkia, ja tunnelma oli rauhallinen alusta alkaen. Jokainen keskittyi oman aikansa kartan tekemiseen ja osan piti lähteä pois hieman aiemmin. Päätimme lopettaa leiripäivän niin, että kaikki saivat tehdä karttansa loppuun ja lähteä pois, tai mennä vielä kouluvalmentajan tiloihin pelaamaan. Tämä oli hyvä ratkaisu, sillä alun perin mietityt pienryhmät ja niiden aikataulut eivät kuitenkaan toteutuneet ensimmäisenä päivänä.

Kuva 2: Unelmakarttojen materiaalia pöydällä.

6.2 Toisen leiripäivän havainnointi

Toinen leiripäivä päästiin aloittamaan klo 10.30, jolloin paikalla oli yhdeksän nuorta. Aluksi istuimme alas juttelemaan seuraavan päivän juhlista. Mietimme yhdessä, mitä juhliin voisi leipoa tarjolle ja tähän nuoret antoivat hyviä ideoita. Toiveet koottiin ylös ja mietimme vielä tarkemmin, mitkä niistä voitaisiin myös toteuttaa. Nuoret olivat tässä kohtaa hyvin aktiivisia, kekseliäitä ja selvästi innoissaan suunnitelmista. Toiveita mietittiin myös sulavasti yhteistyössä.

Alkulämmittelyinä tehtiin taputusleikki, joka viritti hoksottimia, keskittymistä ja kontaktinotokkyä. Osalle leikki oli haastava ja aiheutti lopulta turhautumista, joten käytyämme muutama kierroksen sitä, siirryimme toiseen tekemiseen. Nuoret ehdottivat itse tuolileikkiä, joka käynnistyi sulavasti. Yksi ilmoittautui heti valitsemaan ja pysäyttämään musiikkia, tuolit olivat hetkessä järjestyksessä ja piiri pääsi alkamaan. Oli ilahduttavaa seurata, kuinka kaikki innostuivat mukaan ja saimme kuulla musiikkia eri kulttuureista sekä nuorten omasta maailmasta. Ymmärsin pian, että tehtäväni oli mahdollistaa tämä ja olla ohjauksen sijaan sivusta seuraajana hetken aikaa. Tuolileikki tuntui olevan monen perhejuhlista tuttu ja kaikki olivatkin iloisina mukana, vaikka lopuksi meinasi tulla myös leikkimielistä nahistelua siitä, kuka tuoliin pääsi istumaan.

Seuraavaksi tehtiin jako kolmeen sanallisesti ja jokainen ryhmä lähti yhden ohjaajan mukaan pienryhmiin. Yhdessä paikassa oli koruaskartelua, toisessa jatkettiin unelmakarttojen ja arvojen käsittelyn parissa, kolmantena vaihtoehtona oli musisointia musiikkiluokassa. Unelmakarttojen pohjalta käytiin keskustelua siitä, millaisia asioita jokainen voisi tehdä jo tänään, jotta olisi lähempänä unelmien toteutumista. Lisäksi keskustelussa laadittiin yhteinen taulu asioista ja arvoista, jotka jokaiselle ovat tärkeitä. Pienryhmässä oli mukana myös kouluvalmentaja, joka kertoi jokaisesta nuoresta ja tämän vahvuuksista ääneen muillekin. Tämä oli vaikuttava tapa huomioida nuoria yksilöllisesti sellaisen henkilön toimesta, joka tuntee heidät entuudestaan.

Kuva 3: Nuoret kirjoittivat sydämien sisään itselleen tärkeitä arvoja.

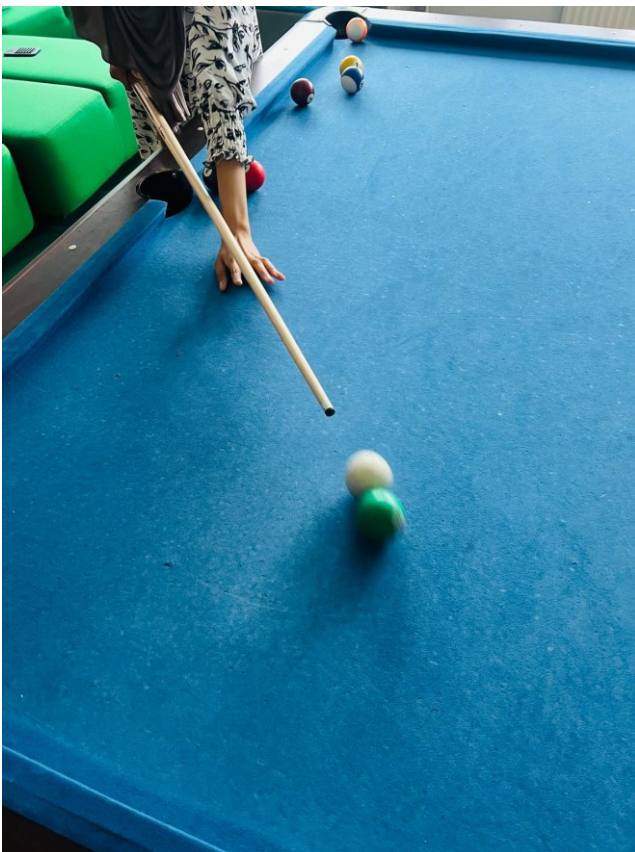
Olin itse musiikkiluokassa ja tulin maanantaina siihen tulokseen, etten lähde vetämään ryhmien kanssa ennalta suunniteltua toimintaa, mikäli heillä on halu ja toive tehdä jotain muuta. Huomasin, että monet nauttivat soittamisesta ja mahdollisuudesta kokeilla kerrankin eri bändisoitintimia, joten halusin mahdollistaa tämän heille. Jätin siis ajatuksen Elämäni biisi-työpajasta ja päätin käyttää sitä vain siinä tapauksessa, että ryhmä tuntuisi sille otolliselta. Heittäytymällä ennalta suunnittelemaan toimintaan voi luoda itselleen haasteita, mutta tässä kohtaa se kannatti: nuoret olivat erityisen aktiivisia tuomaan omia toiveitaan esille, joten niihin oli helppo tarttua.

Ensimmäinen ryhmäni oli aktiivinen ja oma-aloitteinen, joten lähdimme heidän toiveestaan heti soittamaan soittimilla. Mietimme helpon laulun, jota voisimme lähteä treenaamaan, ja tähän valikoitui tuttu lastenlaulu ”Wheels on a bus”. Soitto sujui mukavasti ja ehdotin, että voisimme

esittää laulun loppujuhlassa. Keksimme myös bändille nimen, ”Kid girls” ja kaikki suostuivat esitykseen. Tuntui hyvältä kuulostella ryhmän toiveita ja antaa tilaa tytöille soittaa. Heidän sanojensa mukaan pojat vievät usein tilaa niin, ettei heillä ole ollut mahdollisuutta soittaa esimerkiksi rummuilla. Nuoret olivat motivoituneita ja uskalsivat heittäytyä toimintaan mukaan.

Yksi tytöistä totesi, että olo on epätodellinen ja ”tuntuu kuin unelta” olla koululla ja tehdä tällaista. Oli selkeää, että arki koulun käytävillä on hyvin toisenlaista, kuin mitä leirillä pääsimme kokemaan. Hallitumpi, hiljaisempi ja hyväntuulinen ympäristö tuntui varmasti unenomaiselta kokemukselta samojen seinien sisällä.

Lounasruokailu oli jälleen tärkeä hetki pysähtymiselle, juttelulle ja ruoasta nauttimiselle. Puheissa olivat jokaisen erilaiset ruoka- ja juhlakulttuurit ja kokemukset. Syömisen jälkeen oli hetki vapaata oleilua sekä biljardinpeluuta, jonka lopettaminen kesken oli usein hankalaa ja aikataulu venyi. Harmillisesti kiireen tuntu oli läsnä ja ajattelin, että ensi kerralla vapaalle pelaamiselle pitäisi varata enemmän aikaa.

Kuva 4: Biljardinpeluuta kouluvalmentajan luokassa.

Ryhmiin jakautuminen oli hetken aikaa sekavaa, sillä mukaan tuli uusia tyttöjä kesken lounastauon. Moni ei tiennyt, minne mennä, enkä ollut tarpeeksi järjestelmällisesti neuvonut ohjaajia tai nuoria mihin ryhmään he kuuluivat. Lopulta kaikki saatiin tekemisen äärelle; osa tytöistä halusi mennä jatkamaan koruaskartelua, joka jäi kesken ennen lounastaukoa. Päivän aikataulu olisi voinut olla väljempi niin, että myös korujen tekemiselle olisi ollut enemmän aikaa.

Kahden aikaan osa porukasta lähti jo liukuen kotiin. Yllätyn siitä, kuinka olin ajatellut nuorten sitoutumista aikatauluihin ja osallistumiseen, sillä leiri muotoutui jo toisena päivänä selvästi avoimen toiminnan suuntaan. Tämä haastoi jonkin verran etukäteen suunnittelua ja tulee pohdittua, missä muodossa leiri toimisi, jotta kaikki pääsisivät osallistumaan erilaiseen tekemiseen.

6.3 Kolmannen leiripäivän havainnointi

Aamulla osallistujia ilmestyi paikalle hiljalleen ja odotellessa nuoret pelasivat biljardia. Päivälle ei ollut tiukkaa aikataulua, sillä tarkoitus oli jakautua juhlatiimeihin, alkaa leipomaan ja valmistelemaan juhlia. Kouluvalmentajalta tuli viestiä, että muutama nuori ei päässyt tulemaan ja paikalle tuli vielä kaksi uutta osallistujaa, joten loppujen lopuksi porukka ja kokoonpano vaihteli joka päivä. Päätin, että leiripalautte pyydetäisiin vasta leirin jälkeen, jotta kaikki halukkaat pääsevät vastaamaan ja näen, ketkä ovat osallistuneet. Jaoin vielä uusille osallistujille palautelupalomakkeet.

Klo 11 mennessä kaikki olivat tulleet ja kokoonnuimme luokkatilaan. Kävimme läpi, mitä juhli lissa leivotaan ja mitä eri tiimit voisivat valmistella. Melkein kaikki halusivat leipomaan, osa lisäksi somistamaan, mutta ohjelmatiimiin ei löytynyt vapaaehtoisia. Myöhemmin kaksi nuorta kuitenkin halusi koota soittolistaa juhlien taustalle. Leipomisessa ja ruokien valmistuksessa vaadittiin välillä ohjeistamista, mutta nuoret olivat pääsääntöisesti hyvin itseohjautuvia juhlien valmisteluissa ja kotitalousluokan tilat olivat toimivat tekemiseen. Nuoret jakautuivat luontevasti tiimeihin ja pitivät yllä hyvää tunnelmaa ja huomattavissa oli, että juhlien järjestäminen on heille tuttua ja mieleistä puuhaa. Paikalle saapui jälkikäteen yksi nuori, jolle ei enää löytynyt leivottavaa, joten pyysin häntä kanssani rakentamaan valokuvausseiniä. Juhlavalmistelujen aikana nuorilla oli mahdollisuus myös kohdata meitä ohjaajia kahden kesken ja näissä tilanteissa syntyi hyviä, lyhyitä kohtaamisen hetkiä. Juhlapäivän aikana huomasin, että nuoret olivat rentoutuneempia ja selvästi meille ohjaajille jo vähän tutumpia.

Kuva 5: Valokuvausseinän koristeet.

Lounaan jälkeen viimeistelimme vielä juhlatilaa ja osa jäi pelaamaan kouluvalmentajan luokkaan. Nuorten ainoa etukäteen esitetty toive leirille oli piiloleikin pelaaminen koulun tiloissa. Kouluvalmentaja antoi tälle luvan ja aukaisi osan luokista, joten leikki pääsi alkamaan. Noin puolet leirin osallistujista lähti leikkiin mukaan kahden kierroksen ajaksi. Nuoret olivat selvästi innoissaan, että tämän kaltainen, hassultakin tuntuva toive toteutui ja he pääsivät yhdessä leikkimään. Ryhmä oli tässä kohtaa muodostunut selkeästi yhtenäiseksi, luovuuden ja hulluttelun sallivaksi yhteisöksi.

Lopuksi pääsimme aloittamaan juhlat, kun pöytä oli katettu kauniiksi ja tunnelma rauhoittunut. Puhuin ensin itse lyhyesti, kiitin kaikkia osallistujia mukanaolosta ja siitä, kuinka he olivat antaneet myös minulle paljon kolmen päivän aikana. Toinen ohjaajista puhui seuraavaksi ja esiin

nostettiin jokaisen yhdessä rakentama arvotaulu. Jokaiselle nuorelle annettiin myös muistamiseksi kynät, joilla voi kuvaannollisesti kirjoittaa elämänsä tarinaa. Tämä sai nuorissa aikaan iloisen vastaanoton.

Loppuajan juhlimme ja nautimme yhdessä leivonnaisia sekä vaihdoimme ajatuksia pöydän ääressä. Osallistujat saivat poistua omaan tahtiin, ja ennen lähtöä jokaisesta otettiin polaroid-kuva muistoksi. Kuvausseinällä nuoret innostuivat ottamaan sekä yksilö- että ryhmäkuvia, ja pöydältä sai halutessaan ottaa mukaansa kukkia somisteeksi. Yleinen tunnelma oli myönteinen ja rauhallinen. Vaikka itsestä otettujen kuvien ottaminen ja katsominen saattoi tuntua joillekin haastavalta, valokuvat koettiin silti tärkeiksi muistoiksi, joita haluttiin säilyttää. Myöhemmin koululla käydessäni kuvia näkyikin nuorten puhelimien taustalla.

Kuva 6: Juhlakattaus.

Havainnointini mukaan nuoret pitivät leiristä ja suurin osa osallistui mukaan joka päivä heti aamusta alkaen. Mukana oli muutamia nuoria, jotka tulivat eri aikoihin ja halusivat mukaan vain osaan toimintaan, mutta tämä ei haitannut yleistunnelmaa tai häirinnyt muita. Leirin ilmapiiiri pysyi rentona ja jokaisella oli mahdollisuus tulla mukaan juuri sellaisena, kuin on. Nuorten välinen vuorovaikutus oli luontevaa ja kehittyi leirin aikana, sillä aluksi huomasin enemmän erilaisia ryhmittymiä heidän kesken. Etenkin musisointi ja erilaiset tekemiset toivat nuoria myös vaihtelevilla kokoonpanoilla yhteen, jolloin eri luokka-asteella opiskelevat pääsivät tutustumaan toisiinsa paremmin. Oli huomattavaa, että mukana oli useampi koulun tukioppilas ja tämä näkyi mielestäni hienosti ryhmädynamiikassa. Jokaisena päivänä muutamit nuoret ottivat enemmän vastuuta vuorovaikutuksesta ja huomioivat myös porukan hiljaisempia osallistujia. Havaintojeni perusteella myös jokaiselle löytyi ainakin yksi entuudestaan tuttu ystävä porukasta, jonka kanssa oli turvallista viettää aikaa, mikäli niin tahtoi.

Kuva 7: Nuorten somistama juhlapöytä.

6.4 Leiriläisten palautekyselyn tulokset

Palautelomakkeen kahdessa ensimmäisessä osiossa mitattiin mielipiteitä liittyen leiriin ja sen tekemisiin hyödyntäen Likert-asteikon vastausvaihtoehtoja välillä 1= ei lainkaan, 2= vähän, 3= jonkin verran, 4= melko paljon, 5= paljon. Arvojen verbalisointi on suositeltavaa, jotta vastauksiin ei jää liikaa tulkinnanvaraa. Asteikossa käytetään usein sen keskivaiheilla myös niin sanottua neutraalia vaihtoehtoa, ”en osaa sanoa”. (Valli, 2015, s. 98–99). Perustelin tämän vaihtoehdon poisjättämistä sillä, että saisin nuorten, usein hankalasti saatavaksi miellettyjä mielipiteitä paremmin ilmi.

Kyselyyn vastasi kahdeksan leiriläistä, jotka saivat siihen huoltajiltaan luvan. Leirille osallistui maanantaina 12, tiistaina 13 ja keskiviikkona 15 nuorta. Näin ollen palautteeseen vastasi reilu puolet osallistuneista, joista kukin oli voinut olla eri päivinä ja aikoina paikalla.

Kyselyn ensimmäisessä osiossa oli seitsemän väittämää leiriin liittyen. Niiden kautta halusin selvittää sitä, miten leirimainos oli onnistunut herättämään mielenkiintoa, millaisena nuoret kokivat leirin ilmapiirin ja oman osallisuutensa, oliko leirillä yleisesti tarpeeksi erilaista tekemistä ja osallistuisivatko he samanlaiselle leirille uudestaan.

Vastauksia / kpl	1 = ei lainkaan	2 = vähän	3 = jonkin verran	4 = melko paljon	5 = paljon	Keskiarvo
Leirimainos herätti mielenkiintoni				3	5	4,63
Tunsin kuuluvani ryhmään				1	7	4,87
Leirillä oli hyvä ilmapiiri					8	5
Leirillä oli sopivasti erilaista tekemistä				1	7	4,87
Sain vaikuttaa leirin sisältöön				5	3	4,38

Leirille osallistuminen lisäksi hyvinvointiani			1	3	4	4,38
Osallistuisin samanlaiselle leirille uudestaan				1	7	4,87

Taulukko 1: Palautekyselyn vastausten jakautuminen väittämiin.

Vastauksista käy ilmi, että kaikki vastanneet olivat kokeneet leirin ilmapiirin hyvänä. Valtaosa oli myös tuntenut kuuluvansa ryhmään leirin aikana, joskin vastauksissa täytyy huomioida, etteivät kaikki leirille osallistuneet ole antaneet palautetta ja moni kokemus jää vastausten ulkopuolelle. Myös leirin toiminnot ovat olleet vastaajien mielestä sopivan monipuolisia. Leirin hyvinvointia lisäävä vaikutus sekä osallisuuden kokemus jäivät vastauksissa muita pienemmiksi. Tähän on varmasti ainakin syynä se, ettei leiriläisten toiveita kysytty systemaattisemmin ennen leirin järjestämistä – nyt niitä keräsi lähinnä kouluvalmentaja ilmoittautumisten yhteydessä vapaamuotoisesti. Kaiken kaikkiaan vastauksissa ei ollut yhtään vaihtoehtoja 1 (ei lainkaan) tai 2 (vähän). Tämän pohjalta voi sanoa, että leirin ohjelmarunko ja yleisilmapiiri oli onnistunut hyvin. Samanlaiselle leirille osallistuisikin mielellään suurin osa vastaajista, joten sen järjestämiseen ja nuorten kiinnostamiseen olisi hyvät edellytykset.

Toisessa kysymysosiossa listattiin kaikki leirin aikana tehdyt toiminnot ja pyydettiin antamaan näihin mielipide edellä mainitun asteikon mukaisesti. Vastauksiin lisättiin myös vaihtoehto ”en osallistunut”, sillä kaikki vastaajat eivät olleet jokaisena leiripäivänä mukana ja näin ollen osa tekemisistä on voinut jäädä väliin. Keskiarvo vastauksille annettiin siis toimintaan osallistuneiden kesken.

Vastauksia kpl	1 = ei lainkaan	2 = vähän	3 = jonkin verran	4 = melko paljon	5 = paljon	En osallistunut	Keskiarvo
Alkuleikit			2	1	4	1	4,29
Musiikkimaalaus			1	2	4	1	4,43
Unelmakartan teko					5	3	5
Arvo- ja unelmakeskustelu			1		4	3	4,6
Korujen tekeminen			1	3	3	1	4,29
Musisointi			1	1	5	1	4,57
Juhlien järjestäminen					8		5
Leipominen			1		5	2	4,67
Vapaa oleskelu				2	6		4,75
Lounasruokailu					8		5

Taulukko 2: Vastausten jakautuminen väittämiin kysymyksessä ”kuinka paljon pidit leirin eri tekemisistä?”.

Vastauksista nähdään, että tekemisten suosiossa oli jonkin verran hajontaa. Juhlien järjestäminen ja lounasruokailu yliopiston ravintolassa nousivat selkeästi kaikille vastaajille mieluisiksi tekemisiksi. Unelmakartan tekeminen on ollut kaikkien vastaajien suosiossa, samoin siihen liittyvä arvo- ja unelmakeskustelu on koettu enimmäkseen tärkeäksi. Vastauksista nähdään myös, etteivät kaikki nuoret ole osallistuneet jokaiseen aktiviteettiin, joten niiden keskenään vertaileminen jää hieman vajaaksi. Alkuleikkien osalta hajontaa oli enemmän ja varsinaisia alku- ja lämmittelyleikkejä oli ensimmäisenä leiripäivänä enemmän, toisena muutama ja kolmantena ei lainkaan. Tällöin esimerkiksi toisena päivänä mukaan tulleet eivät saaneet samanlaista kokemusta niistä, kuin koko leirin ajan paikalla olleet.

Palautekyselyn avoimet kysymykset pyrkivät saamaan osallistujilta tarkempia, sanallisia mielipiteitä leiristä. Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, mistä osallistuja piti erityisesti leirillä. Vastauksissa oli nähtävissä samat teemat, kuin ensimmäisten kysymysten tuloksissa. Unelmakartan tekeminen, musisointi ja musiikkiluokassa olo sekä yleinen ilmapiiri olivat vastaajien mieleen. Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että juhlien järjestäminen ja leipominen olivat leirin parasta antia.

”Juhlapäivästä kun leivottiin, katettiin pöydät ja kuvat oli ihanin kohta” (vastaaja 1).

Myös osallisuuden kokemus ja vaikuttamisen mahdollisuus leirin kulkuun nousivat kahdessa vastauksessa esiin:

”Juhlan järjestämisestä ja piiloleikki koulun alueella” (vastaaja 5).

”Siittä että saatiin keksiä tekemistä ja ne myös pidettiin” (vastaaja 2).

Nuoret olivat toivoneet piiloleikkiä leirin ilmoittautumisen alkamisesta asti ja sama toive esitettiin kahtena ensimmäisenä leiripäivänä. Piiloleikki toteutui lopulta kouluvalmentajan luvalla kolmantena leiripäivänä ja palautteen perusteella tämä koettiin tärkeäksi.

Toisessa kysymyksessä haluttiin tietää, oliko leirillä jotain, mistä nuori ei pitänyt. Tähän vastaukset olivat yksiselitteisiä, sillä jokainen kahdeksasta vastaajasta kertoi, ettei leirillä ollut mitään epämieluisaa. Seuraava kysymys kartoitti sitä, mitä muuta toimintaa leiriläiset olisivat kaivanneet mukaan. Tämän avulla voidaan kartoittaa sitä, mitä leiriohjelmaan voisi lisätä jatkossa. Vastauksissa kävi ilmi toiveita esimerkiksi leirin pidemmän keston osalta. Lisäksi toivottiin, että leirillä olisi enemmän osallistujia, leipomista ja leikkejä. Kaksi vastauksista ilmensi toivetta uudesta leiristä, ennen kuin peruskoulu päättyisi. Yhdessä vastauksessa toivottiin piknik-hetkeä ulos seuraavalle kerralle.

Neljäntenä kysyttiin sitä, millaista toimintaa nuori kaipaa yleisesti vapaa-ajalleen. Tämän kysymyksen tarkoituksena oli kartoittaa nuorten yleisiä toiveita ja kehittää hankkeen mahdollisuuksia vastata niihin. Kysymyksen asettelu osoittautui haastavaksi, sillä palautetta täyttääseen useampi nuori kysyi selvennystä minulta siihen liittyen. Vaikka pyrin selkokieleen lomakkeen sanavalinnoissa, oli siinä muutama kohta, joka oli osalle vastaajista hankala ymmärtää ja tämä voi johtua monesta seikasta – yhtenä vastaajan äidinkieli ja toisaalta se, että monet kirjakieliset ilmaisut eivät ole välttämättä arkipäivää tämän ajan nuorille. Neljänteen kysymykseen nuoret vastasivat toivovansa esimerkiksi leivonta- ja ompelukursseja, biljardinpeluuta, matkustelua ja yleisesti yhdessä olemista ryhmässä pelaillen ja leikkien.

Viidentenä kysyttiin sitä, minkä kouluarvosanan (4–10) nuori antaisi leirille. Jälkeenpäin toteisin, ettei kysymys ollut relevantti, sillä sain vastauksia yleisesti leirin onnistumisesta jo palauttekyseilyn ensimmäisessä osiossa. Kysymyksen oli tarkoitus olla kevyt ja linkittyä koulumaailmaan, jossa nuorille on tuttua numeraalinen arvostelu. Jokainen vastaajista antoi numeron ja keskiarvoksi näistä muodostui 9,86.

”10 oli tosi kivaa ja monipuolista, ohjaajat oli tosi kivoja ja ystävällisiä” (vastaaja 3).

”10, hyvin järjestetty. Mukava olla siellä ja kaikkia kuunneltiin 😊” (vastaaja 8).

Kuudennessa kysymyksessä pyrin selvittämään, oliko leirin pohjalla oleva ajatus omien arvojen tai itselle tärkeiden ja merkityksellisten asioiden löytyminen onnistunut menetelmien kautta. Kysymys kuului: ”oivalsitko jotain uutta itsestäsi tai sinulle tärkeistä asioista leirin aikana? Millaisia asioita?”. Kysymys oli haastava, sillä esimerkiksi sana ”oivalsitko” vaati muutamalle vastaajalle selventämistä. Sen sisältö saattoi olla myös arkaluontoinen, eikä välttämättä näytäysin rehellisinä vastauksina; tällaiseen kysymykseen olisi voinut saada vastauksia paremmin esimerkiksi leirin aikana käydyissä keskusteluissa. Mukana oli sekä lyhyitä vastauksia, joissa todettiin, ettei mitään uutta ollut oivallettu, mutta myös muutaman sanan mittaisia ajatuksia. Osa vastaajista oli huomannut, että tykkää viettää aikaa porukassa, pitää maalaamisesta ja oli iloinen, että oli saanut tutustua muihin 7.–9.-luokkalaisiin leirin aikana. Yleisesti ottaen voi todeta, että pelkästään ryhmässä oleminen ja toiminnallinen tekeminen on ollut nuorille tärkeää.

Viimeisenä kohtana palautekyselyssä leiriläiset saivat kertoa vapaasti ajatuksiaan ja terveisiä leirin vetäjille. Kuten kautta linjan kyselyn vastauksissa, myös siinä toistui nuorten positiivinen palaute leiristä kokonaisuutena. Myös jatkoa leirille toivottiin useimmissa vastauksissa:

”Olette tosi kivoja toivottavasti meillä on uudestaan 😊” (vastaaja 8).

”Ihan sika hauskaa oli kiitos kun piditte tällatteen leirin meille ja toivottavasti lisää.” (vastaaja 2).

”Pls! Tarvitaan uusi tällaista leiriä ennen kuin lähdän jatko-opintoon!” (vastaaja 1).

Laadullisessa tutkimuksessa analyysin haasteena on sen tulkinnanvaraisuus. Vaikka nuorten antamat vastaukset ovat melko selkeitä, voi vastausten ymmärtämistä haitata esimerkiksi erilaiset sanavalinnat ja puhekieliset ilmaisut.

6.5 Hanketyöntekijöiden palaute

Pidimme leirin päättymisen jälkeen etäpalaverin hanketyöntekijöiden kesken siitä, mikä leirissä oli ohjaajien näkökulmasta onnistunutta ja millaisia asioita voisi vielä kehittää. Palaverissa olivat mukana molemmat ohjaajat.

Ensimmäisenä kysyin heiltä, mikä oli toimivaa. Ohjaaja 1 mainitsi tilojen olleen hyvät toiminnalle; huoneet sijaitsivat toisiaan lähellä ja mahdollistivat erilaisten asioiden tekemistä yhtä aikaa. Leirillä olo oli vaikuttanut huomattavasti myös joidenkin oppilaiden yksilötyöskentelyyn, jota hanke toteuttaa koululla. Ryhmään kuulumisella ja mukaan tulemisella on ollut positiivinen vaikutus, joka on vaikuttanut myös suhteissa ohjaajiin. Myönteistä oli se, että toimintaa tehtiin yhdessä ja haastettiin myös omaehtoisuutta. Yhtenä tärkeänä elementtinä ohjaaja 1 mainitsi sen, että juhlista lähtiessä jokainen sai mukaansa kukan. Kukkaa ojentaessa ohjaaja piti siitä aina kiinni niin kauan, että nuori nosti katseensa ja sai kiitoksen leirillä olemisesta.

Ohjaajan 1 mukaan leirin aikana käydyissä kahdenkeskisissä keskusteluissa oli myös saatu hyviä oivalluksia ja yksilöllistä kohtaamista. Toiminnallisuuden vaihtelevuus oli toimivaa, sillä

jokainen saattoi löytää itselleen mieluisan jutun kolmen päivän aikana. Ympäristö on ollut nuorille unenomaista ja mieleenpainuvaa viettää aikaa koululla täysin toisenlaisen tekemisen äärellä.

Laadittu leiriohjelma oli ohjaajan 1 mukaan tarpeeksi napakka ja sen mukaan oli helppo toimia myös ohjaajana. Toisaalta oli tärkeää pystyä myös elämään yksilöllisesti muuttuvien tilanteiden mukaan. Toimintaa oli monipuolisesti elämyksellisyyden, luovien arvojen ja uusien näkökulmien suhteen. Koulun henkilökunnan palaute on ollut hyvää ja hanke sai leiristä uuden toimintamuodon valikoimaansa.

Ohjaaja 2 kertoi leirin olleen toimiva siinä, että nuoret saivat itse olla mukana toteuttamassa sen kulkua. Hän pohtii, että vaikka olisi mieluisaa tarjota valmista pakettia ja pyytää nuoria vain paikalle, on tärkeä osa elämystä ja osallisuuden tunnetta päästää nuoret tekemään itse asioita. Leiriohjelman runko oli hänen mielestään toimiva ja toisaalta tilanteiden muuttuessa toiminnan vaihtaminen onnistui sulavasti. Tekeminen oli monipuolista, eikä jäänyt vain puuhastelun tasolle, vaan vei myös syvemmälle keskusteluihin. Aikuisten ohjaajien määrä oli toimiva ja resurssit muutenkin hyvin huomioitu. Kouluvalmentajan osittainen mukanaolo oli tärkeää, jotta paikalla oli yksi aikuinen, joka tunsu nuoret entuudestaan. Ohjaaja 2 kertoi, että onnistunut leiri on näkynyt myös koulun käytävillä myöhemmin hanketyötä tehdessä. Nuoret ovat tutustuneet ohjaajiin leirin kautta paremmin, ja tämä on helpottanut myös hanketyöntekijänä koulu-yhteisöön kuulumista.

Toisena kysymyksenä esitin ohjaajille, mitä he kehittäisivät tai muuttaisivat leirin suhteen. Ohjaajat miettivät yhdessä, että aikataulun voisi muuttaa aamusta joustavammaksi ja liukuvammaksi, koska nuoret tulevat toiveista huolimatta eri aikoihin paikalle. Tähän voisi toimia esimerkiksi tunnin ajan vapaata olemista. Pohdittiin myös sitä, että toisenlaisessa ympäristössä leiri toteutuisi eri tavalla ja voitaisiin pitää enemmän avointen ovien tyylistä toimintaa. Toisaalta tällainen nuorisotiloille ominainen tekeminen ei palvele samalla tavalla ryhmätyöskentelyä, kun osallistujat hajaantuvat eri paikkoihin. Yhtenä ideana esitettiin, että leirin aikana voisi vieraila ryhmänä jossain tilojen ulkopuolella ja hyödyntää muutenkin ulkotiloja – tämä onnistuisi hyvin kesäaikaan suunnitteilla olevalla leirillä.

Palaverissa käytiin myös ideoita mahdollisen seuraavan leirin suhteen toteutuneen leirin pohjalta. Ohjaajien mukaan olisi mielenkiintoista testata, kuinka samankaltainen leiri toimisi poi-

kien kanssa tai muussa rajatussa kohderyhmässä. Yhteisesti oltiin sitä mieltä, että 10–20 osallistujaa leirille on sopiva määrä, jotta saavutetaan luottamus sekä hyvä ryhmähenki. Samoin kolmipäiväinen leiri koettiin ohjaajien puolelta toimivaksi, etenkin jos se toteutuu keskellä lukuvoittoa ja lyhyemmän lomajakson aikana. Kolmessa päivässä toiminta on jo leirimäistä ja siinä saadaan aikaan yhdessä tekemisen tunnelmaa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa päiväleiri tilaajahankkeelle, sekä kerätä palautetta leirille osallistuneilta nuorilta jatkokehittämistä varten. Tarkoituksena oli lisäksi hyödyntää jo olemassa olevaa ammattitaitoa leirillä käytettävien eri menetelmien osalta, jolloin leirin sisältö oli myös pitkälti ohjaajiansa näköinen. Opinnäytetyön tavoitteisiin päästiin hyvin: leiri järjestettiin sovittujen aikataulujen ja suunnitelmien mukaan ongelmitta ja siitä kerätyn palauteaineiston perusteella se oli onnistunut kokonaisuus. Leirin tematiikassa korostuivat unelmat, luova itseilmaisuus, arvot sekä yhdessä olemisen ilo. Nuorten antama palaute oli yksiselitteisen positiivista, mikä oli varmasti odotettavissa tämän kaltaiselta toiminnalta. Leirin onnistumiseen vaikuttivat kuitenkin mielestäni myös muut tekijät.

Yksi näistä oli selkeästi jäsennelty tarve toiminnalle, joka saatiin koulun puolelta. Pohjalla oli näkemys siitä, että tytöt kaipaivat tämän kaltaista toimintaa ja tarve näkyi myös lopputuloksessa: nuoret saapuivat mielellään ja motivoituneina paikalle, vaikka kyseessä oli vapaaehtoinen, vapaa-ajalla tapahtuva leiri. Kohderyhmän ikä huomioiden tämä ei ole itsestään selvää. Pohdittavaksi jää se, ketkä rajautuivat ulos toiminnasta, sillä mukaan otettiin 21 ilmoittautunutta, joista 15 henkilöä lopulta osallistui leirille. Koululta löytyisi varmasti vielä monta nuorta, jotka olisivat hyötäneet leiritoiminnasta, mutta syystä tai toisesta eivät ilmoittautuneet, tai mahduneet mukaan. Seuraavaa leiriä ajatellen olisi hyvä kartoittaa tarkemmin myös ne oppilaat, jotka jäivät nyt ulkopuolelle ja olisivat kenties kiinnostuneita osallistumaan tai leirin nähtäisiin tukevan heidän hyvinvointiaan.

Leirin palautteiden perusteella ohjaajilla oli suuri merkitys hyvän ilmapiirin luontiin. Se, että olimme kouluhenkilökunnan ulkopuolelta, on varmasti osaltaan vaikuttanut nuorten motivaatioon. Annetuissa palautteissa ohjaajia ja leirin rentoa ilmapiiriä kehuittiinkin vuolaasti. Vastapainona arkiselle työlle koululuokissa leiri näyttäytyi varmasti hyvin toisenlaisena, vaikka käytännössä esimerkiksi leirillä käytettävät menetelmät ja materiaalit eivät merkittävästi poikenneet oppitunneista. Kuten avoimen työtöyön periaatteen mukaan, myös leirillä oli tarkoitus luoda nuorille hengähdyspaikka, tarjota mielekäästä tekemistä samanikäisten seurassa ja rennommilla aikatauluilla. Ohjaajien roolin on tässä oltava selkeä: heidän on oltava valmiita joustamaan tarkoista suunnitelmista, eikä toiminnan tulisi olla suorittamista. Jokainen nuori otetaan mahdollisuuksien mukaan yksilöllisesti vastaan ja huomioidaan ainakin kerran niin, että siitä jää muistijälki. (Mulari, 2012, s. 25–27). Leirillä pääsimme kohtaamaan nuoria lounaspöydän,

askarteluiden ja keskusteluiden äärellä myös yksilöllisesti - tämän mahdollisti onnistunut suhdeluku ohjaajien ja leiriläisten kesken.

Leiri antoi arvokasta tietoa kyseisten nuorten ryhmädynamiikasta. Jotta ryhmä pääsee muodostumaan, tarvitaan ymmärrystä sen kokoamisesta, sekä ryhmäilmiöistä. Ohjaajalta täytyy löytyä kykyä kannatella ryhmää kuitenkin johtamatta sitä liikaa – olla kanssakulkija, opastaja ja samaan aikaan yksi ryhmän jäsenistä, johon samaistua. (Siljamäki, 2012, s. 35–36.) Onnistuimme ohjaajina luomaan tilan, jossa ryhmä pääsi toimimaan luontevasti ja vuorovaikutus oli helppoa. Tähän vaikutti myös se, että nuoret olivat toisilleen suurilta osin tuttuja. Keskenään tuntemattomien nuorten kanssa toiminnassa olisi pitänyt painottaa vielä enemmän ryhmäytymisen ja tutustumisen menetelmiä, jolloin kolmen päivän mittainen leiri olisi voinut käydä liian lyhyeksi.

Johtopäätöksenä saatujen palautteiden ja havainnointiaineiston perusteella voidaan todeta, että tämänkaltaiselle leiritoiminnalle on kysyntää. Vaikka leiriä ei rajattu muun, kuin oletetun sukupuolen mukaan, valtaosalla osallistujista oli myös monikulttuurinen tausta; tämä oli havaittavissa jo ilmoittautumisten perusteella ja odotettavissa, sillä koulu on vahvasti monikulttuurinen. Leiriä suunniteltaessa kouluvalmentaja mainitsi, että alueen monikulttuuriseen nuorisotoimintaan eivät pääse nuorten kaveriporukasta välttämättä kaikki mukaan, mikäli he ovat kanta-väestöön kuuluvia. Toisinaan on perusteltua kohdentaa toimintaa maahanmuuttajataustaisille, mutta yleisesti ottaen kulttuurisensitiivisen tyttötyön tarkoitus on olla avointa kaikille taustasta riippumatta. Tällöin toiminnassa muistetaan pohtia niin valtakulttuurissa, kuin maahanmuuttajataustaisten nuorten kulttuureissa vallitsevia arvoja ja asenteita. Pääpainona tulee olla matalan kynnyksen osallistuminen ja se, että eri kulttuuritaustalla olevat nuoret tutustuisivat toisiinsa. (Eischer, 2012, s. 46–48.)

7.1 Kehitysideat

Positiivinen palaute leiristä kannustaa miettimään sitä, miten toimintaa voisi edelleen kehittää. Jo leirin aikana ja saaduissa palautteissa toistui toive uudesta leiristä, jota tätä kirjoittaessani suunnitellaankin hankkeen puolesta toteutettavaksi kesällä 2025. Alustavat keskustelut leirin pitämisestä muissa tiloissa ovat käynnissä, jolloin toimintaa voitaisiin suunnitella myös osittain ulkotiloissa toteutettaviksi.

Opinnäytetyö on ollut konkreettinen ja käytännönläheinen prosessi, jonka tuotosta voi mielestäni hyödyntää monella tavoin. Arvojen, unelmien ja itsetuntemuksen teemat sopivat kaikille ja niitä, kuten luovien menetelmien käyttöä voidaan soveltaa monessa eri kohderyhmässä. Musiikin hyödyntäminen kommunikaation välineenä sekä muut taide- ja liiketerapeuttiset menetelmät ovat hyviä työkaluja erilaisissa vuorovaikutussuhteissa ja niiden vahvistamisessa, sillä niihin ei välttämättä tarvita edes yhteistä kieltä. Menetelmiä voitaisiin siis helposti hyödyntää myös monikulttuurisessa ympäristössä erilaisten osallistujien ja ohjaajien kanssa.

Logoterapeuttinen viitekehys voisi auttaa sekä yksilön arvojen ja oman elämän suunnan löytämisessä, että yhteisen ymmärryksen ja keskinäisen arvostuksen löytämisessä. Hankkeelle leiritai työpajatyypinen toiminta voisi olla toimiva toimintamuoto myös muissa kohderyhmissä: esimerkiksi vanhemmat yksin tai perheet yhdessä voisivat hyötyä leiristä, jossa perheenjäsenten välistä vuorovaikutusta vahvistettaisiin edellä mainituilla menetelmillä. Logoterapian kautta voidaan saada nykyisessä, varsin individualistisessa maailmassa kasvaneille nuorille uusia näkökulmia siihen, kuinka tärkeää on kuulua yhteisöön ja tehdä hyvää myös muille. Logoterapiassa ihmisen korkeimman eettisen ominaisuuden ajatellaankin olevan siinä, että yksilö suuntautuu itsestä ulospäin kohti toisia ihmisiä, sen sijaan että pyörisi pelkästään omien murheidensa ympärillä (Katainen, 2013, s.10).

Toimintaa voitaisiin hyödyntää nuorten parissa esimerkiksi erilaisten vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteiden selvittämisen tukena, joita kouluarjessa on ilmennyt. Leirin aikana ja palautteissa oli nähtävissä, että tytöt arvostivat mahdollisuutta tutustua koulun uudempiin tai eri-ikäisiin oppilaisiin. Leiri toimisi hyvin myös niin sanotun nivelvaiheen tukena, kun oppilaat siirtyvät alakoulun puolelta yläkouluun. Tällöin toiminnan suunnittelussa voisi hyödyntää tukioppilaita, jotka näyttivät leirin aikana aktiivista, itseohjautuvaa ja idearikasta puoltaan. Hanke voisi myös järjestää tällaisten leirien jälkeen jatkoksi omaa ryhmätoimintaa esimerkiksi tytöille. Näissä säännöllisesti toteutuissa ryhmissä päästäisiin syvemmälle teemoihin, joita leirillä on käsitelty ja luotaisiin näin myös pysyvämpää toimintaa nuorten arkeen.

Hanketyöntekijöiden kanssa käydyissä keskusteluissa pohdimme sitä, kuinka samankaltaista leiriä voisi kokeilla myös poikien parissa. Myös pojat tarvitsevat eriytettyä nuorisotyötä ja tukea tasa-arvokasvatuksessa ja mieheksi kasvamisessa (Honkasalo & Souto, 2008, s. 126). Se, millaiseksi leiri muodostuisi sisällöltään, vaatisi myös jalkautumista nuorten pariin ja poikien esittämien toiveiden äärelle. Leirin runko ja teemat voisivat pysyä samankaltaisina, mutta toi-

minnan tarkempaa sisältöä voisi suunnitella nuorten kanssa yhdessä esimerkiksi erillisessä ideointipajassa. Omien ja muiden arvomaailman tunnistaminen ja kunnioittaminen sekä tunnesäätelyn, impulssikontrollin ja väkivallan vastaisen työn teemat ovat yhtenä esimerkkinä sille, mitä poikien toiminnassa voisi hyödyntää.

Muita käytännön kehitysideoita leirille on sen aikataulun kehittäminen siten, että työpajatoiminta olisi saumatonta. Nuoret saapuivat leiripäivien aikana paikalle vaihtelevasti ja eri aikoihin, jolloin osa ei päässyt tiettyyn toimintaan lainkaan mukaan. Selkeämpi tiedotus ja etukäteen annetut aikataulut ja tiedot päivien sisällöistä voisi auttaa siinä, että nuoret näkisivät, minne ovat tulossa. Tämä voisi myös ohjata heitä tulemaan ajoissa ja itseään kiinnostavan aiheen äärelle. Leirin on kuitenkin tarkoitus olla yhtenäinen, strukturoitu kokonaisuus, joka eroaa nuorisokeskustoiminnasta. Tällöin toiveissa on myös, että nuoret saataisiin osallistumaan toimintaan sen alusta loppuun asti.

8 POHDINTA

Leirin suunnitteluvaiheen toteuttaminen lähestulkoon yksin oli sekä antoisa, että kuormittavakin prosessi. Mietin aluksi, hyödynnätkö benchmarking-menetelmää löytääkseni samankaltaisia toiminnan malleja, mutta koska kehittämisen halu alusta alkaen oli suurta, halusin haastaa itseni luomaan toimintaa alusta alkaen. Jälkeenpäin ajateltuna olisin varmasti löytänyt myös valmiita ideoita ja ajatuksia esimerkiksi leirin aikatauluttamiselle.

Alkuperäisten suunnitelmien muuttuminen leirin aikana aiheutti toisinaan riittämättömyyden tunnetta, sillä erityisesti nuorten osallistumisaktiivisuus ja aikataulujen mukaan paikalle saaminen poikkesivat ennako-oletuksistani. Huomasin, että liian tiukka aikatauluttaminen ei välttämättä sovi leirin luonteeseen ja pienryhmätyöskentelyä voisi muokata toisenlaiseksi. Toisaalta missään kohdassa palautteita en huomannut nuorten kertoneen siitä, että aikataulut olisivat olleet hankalat. Uskon, että nuorille on ominaista tulla ja mennä myös omien aikataulujensa mukaan ja toisaalta leiristä ei ollut tarkoituskaan tehdä liian tiukasti strukturoitua, jotta se olisi koulupäiviin verrattuna enemmän vapaa-ajan toimintaa.

Kouluvalmentajan kanssa käydyissä alkuvaiheen keskusteluissa muistan hänen sanoneen, että nuorilla on nykyään valtava aikuisen jano. Sanat piirtyivät mieleeni ja ajattelin niitä niin leirin aikana, kuin sen jälkeen. Tiedämme hyvin jo pienestä lapsesta, että sylinkaipuu voi näyttäytyä lapsen monenlaisina, vaikeinakin tunnetiloina. Miten nuori kertoo sen, että tarvitsee aikuista lähelleen? Leirin aikana sain kokea monta tilannetta, jossa pääsin kasvokkain nuoren kanssa ja oikeasti kuulemaan, mitä hänellä oli sanottavanaan. Sain kuunnella, kuinka yksi nuori esitteli täysin itse opittuja pianonsoittotaitojaan. Toinen nuori halusi oppia laulun ”Jaakko Kultra” ja oli vilpittömän onnellinen, kun pienen hetken istuin vieressä ja opetin tämän hänelle. Lounastauolla kuulin, millaisia hääjuhlia eri kulttuureissa järjestetään ja mitä niissä tarjoillaan. Opin, että ramadanin aikaan nuoret kokoontuvat omaan illanviettoon läheiseen moskeijaan syömään herkkuja ja viettämään aikaa keskenään. Kävellessäni koulun käytävillä leirin jälkeen, nimeäni huu-deltiin ja minua tervehdittiin iloisesti moneen otteeseen. Toivon, että onnistuin hetken ajan olemaan jollekin se aikuinen, joka kuunteli ja oli läsnä.

Leirin tai vastaavan toiminnan järjestäminen ei ole itseisarvo, vaan merkityksellistä on, millaisia kohtaamisia sen aikana voidaan saada aikaan. Yhteisöpedagogina valmistun kohtaamisen ammattilaiseksi ja koen, että opinnäytetyöni kautta pääsin kokemaan tätä ammatillista ydintä sen parhaimmassa muodossa. Vapaaehtoisuuteen ja osallisuuteen perustuvassa toiminnassa

myös sen suunnittelijan ja ohjaajan on mielekästä olla, vaikka haastavatkin tilanteet kuuluvat eittämättä alan työn luonteeseen. Nuorten kanssa toimiessa pidän tärkeimpänä sitä, että jokaiselle annetaan tila tulla ja olla juuri sellaisena, kuin on, ilman luokittelua tai arviointia. Monikulttuurinen osaaminen on myös yksi yhteisöpedagogin tärkeistä kompetensseista: leirillä nuorten kanssa toimiessa eivät näkyneet pelkästään monimuotoiset kulttuurit heidän taustoistaan, vaan myös se, millaisessa kulttuurien risteyskohdassa he elävät juuri nyt, hervantalaisina nuorina. Olin leirin jälkeen pitkän aikaa häkeltynyt kaikesta siitä, mitä opin pelkästään havainnoimalla nuorten olemista, heidän luontevaa innostustaan asioihin ja yläkoululaisen energiaa parhaimmillaan. Yhteisöllisyyteen nojaavat kulttuuritaustat näkyivät positiivisesti nuorten toiminnassa ja jättivät minuun suuren vaikutuksen.

Opinnäytetyö tuotti merkitysarvoa sen jokaiselle osapuolelle: kehitystyön tekijänä sain arvokasta kokemusta nuorten parissa tehtävästä työstä ja toiminnan suunnittelusta, tilaajana toimiva hanke sai konkreettisen toiminnan mallin, ja leirille osallistuvat nuoret saivat ohjattua toimintaa vapaa-ajalleen. Työn merkitys ja ajankohtaisuus alalle on olennainen, sillä keskustelu tyttöjen asemasta, sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja nuorten hyvinvoinnista ylipäätään ovat kestoaiheina pinnalla. Vielä emme ole saavuttaneet aikaa, jossa tyttöjen huomioiminen ja tyttöyden erityispiirteiden esiin nostaminen olisi tarpeetonta.

LÄHTEET

- Ahjola Setlementti, 2025. *Tyttöjen tupa*. Haettu 5.5.2025 osoitteesta <https://www.ahjola.fi/lasten-ja-nuorten-toiminta/tyttojen-tupa/>
- Cantell, M. (toim.) (2000). Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja. LK-kirjat Oy.
- Eischer, H. (2012). Kulttuurisensitiivinen tyttötyö. Teoksessa Eischer H. & Mulari H. (toim) *Tyttötyön kansio*. Suomen Setlementtiliiton julkaisuja 30.
- Harrastamisen Suomen malli (2025). Haettu 15.4.2025 osoitteesta <https://harrastamisensuomenmalli.fi/>
- Hirsjärvi, Sirkka. & Remes, Pirkko. & Sajavaara, Paula. (1997). Tutki ja kirjoita. Tammer-Paino Oy.
- Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) (2007). Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto; Nuorisotutkimusseura.
- Honkanen-Korhonen, R, Laiho, P. Niemi, J., Saastamoinen, K., Salmenkangas, M. Serratti, T. (2023). Tule hyvä kakku! Työkaluja sukupuolten tasa-arvon luovaan käsittelyyn. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja.
- Honkasalo V. & Souto, A-M. (2008). Monikulttuurinen nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala T. & Sell, A. (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä*. Nuorisotutkimusverkosto.
- Isola, A. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Katainen, T. (2013). Tarkoitustaan etsivä ihminen. Teoksessa Salo, M. & Åman, I. (toim.) *Tarkoituksellinen ajattelu. Tarkoitus logoterapian viitekehyksessä*. Suomen Logoterapiainstituutti.
- Kosonen-Sundberg, L. (2013) Tarkoitus lapsen ja nuoren elämässä. Teoksessa Salo, M. & Åman, I. (toim.), *Tarkoituksellinen ajattelu. Tarkoitus logoterapian viitekehyksessä*. Suomen Logoterapiainstituutti.
- Lupa liikkua. Lupa harrastaa. (2025) *Harrastuskalenteri*. Haettu 15.4.2025 osoitteesta <https://lyyti.fi/e/cal/lupa-liikkua-lupa-harrastaa.html>

- Mieli ry. (2024). *Toiveiden ja unelmien pohtiminen tekee hyvää mielelle*. Haettu 10.4.2025 osoitteesta <https://mieli.fi/artikkelit/toiveiden-ja-unelmien-pohtiminen-tekee-hyvaamielelle-2/>
- Mulari, H. (2012) Avoin toiminta tyttötyössä. Teoksessa Eischer H. & Mulari H. (toim), *Tyttötyön kansio*. Suomen Setlementtiliiton julkaisuja 30.
- Mulari, H., Eischer H. & Uusitalo-Herttua, M. (2012). Tyttötyö kääntyi 2000-luvulle. Teoksessa Eischer H. & Mulari H. (toim.), *Tyttötyön kansio*. Suomen Setlementtiliiton julkaisuja 30.
- Mulari, H. & Säilä, V. (2012). Mediakasvatus. Teoksessa Eischer H. & Mulari H. (toim) *Tyttötyön kansio*. Suomen Setlementtiliiton julkaisuja 30.
- Nivala, E. & Ryytänen, S. (2013). Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa Hämäläinen, J., *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja: Vuosikirja 2013: 14*. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry.
- Nuoret ja osallisuus (2025). *Nuorten osallisuuden vahvistamisen ongelmia ja ratkaisuja*. Haettu 7.5.2025 osoitteesta <https://nuoretjaosallisuus.fi/nuorten-osallisuuden-vahvistamisen-ongelmia-ja-ratkaisuja/>
- Nuorisolaki 1285/2016.
- Näre, S. (2008). Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen tyttötyö. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*. Nuorisotutkimusverkosto.
- Ojanen, K. (2011). Katsaus tyttötutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluun. Teoksessa Ojanen K., Mulari H. & Aaltonen S. (toim.) *Entäs tytöt? Johdatus tyttötutkimukseen*. Vastapaino.
- Opetushallitus (2025). *Sukupuolittietoinen opetus ja ohjaus*. Haettu 23.3.2025 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/sukupuolittietoinen-opetus-ja-ohjaus>
- Paalumäki A. & Vähämäki M. (2020) Havainnointi organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa Puusa A. & Juuti P. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.

- Pakolaisnuorten tuki ry (2025). Nova-toiminta. Haettu 5.5.2025 osoitteesta <https://pakolaisnuortentuki.fi/meista/nova-toiminta/>
- Pulkkinen, L. (13.4.2025). *Seitsemän muutosta, jotka uhkaavat suomalaista lapsuutta. Helsingin sanomat*. Haettu 20.4.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000011157913.html>
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.
- Saarikallio, S. (2009). Musiikki ja nuoren psykososiaalinen kehitys. Teoksessa J. Louhivuori, P. Paananen, & L. Väkevä (toim.), *Musiikkikasvatus : näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. Suomen Musiikkikasvatusseura - FiSME r.y
- Setlementti Tampere (2025). *Tampereen tyttöjen talo*. Haettu 5.5.2025 osoitteesta <https://setlementtitampere.fi/osallistu-toimintaamme/setlementitalot/tampereen-tyttojen-talo/>
- Siljamäki, K. (2012). Vuorovaikutteiset tyttöryhmät. Teoksessa Eischer H. & Mulari H. (toim) *Tyttötyön kansio*. Suomen Setlementtiliiton julkaisuja 30.
- Suomen musiikkiterapiayhdistys (2025). *Mitä musiikkiterapia on?* Haettu 2.4.2025 osoitteesta <https://www.musiikkiterapia.fi/musiikkiterapia/mita-musiikkiterapia-on/>
- Tampereen kaupunki (2024). *Ahvenisjärven koulun toteutussuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa*. Haettu 21.3.2025 osoitteesta <https://www.tampere.fi/ajankohtaista/2024/04/15/ahvenisjarven-koulun-toteutussuunnitelma-hyvaksyttiin>
- Tampereen kaupunki (2025a). *Ahvenisjärven koulu*. Haettu 29.4.2025 osoitteesta <https://www.tampere.fi/ahvenisjarven-koulu>
- Tampereen kaupunki (2025b). *Nuorisokeskukset*. Haettu 15.4.2025 osoitteesta <https://www.tampere.fi/nuoret/nuorisokeskukset>
- THL (2025). *Sukupuolten tasa-arvo*. Haettu 29.4.2025 osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus>
- Tuomaala, S. (2011) *Menneisyyden tytöt ja tyttöjen historia*. Teoksessa Ojanen K., Mulari H. & Aaltonen S. (toim.) *Entäs tytöt? Johdatus tyttötutkimukseen*. Vastapaino.

- Unicef (2025). *Lapsen oikeuksien sopimus: tiivistelmä*. Haettu 7.5.2025 osoitteesta <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimus-tiivistettya/>
- Valli, R. (2015). Paperinen kyselylomake. Teoksessa Valli R. & Aaltola J. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-Kustannus.
- Vehkalahti, Kimmo (2014). Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Oy Finn Lectura Ab.
- Yle (2025). ”Meno on ajoittain mennyt ihan älyttömäksi”, sanoo rehtori – naisvihamielinen Andrew Tate villitsee poikia yläkouluissa”. Haettu 23.3.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20132368>
- Zuev, Milla (20.3.2024). *Ahvenisjärven koulun uusi rehtori*. *Hervannan Sanomat*. Haettu 29.4.2025 osoitteesta <https://www.hervannansanomat.fi/news/ahvenisjarven-koulun-uusi-rehtori>

LIITTEET

Liite 1: Palautekyselylomake

TYTTÖJEN TALVILOMALEIRI

PALAUTELOMAKE

Lomake täytetään nimettömästi. Vastaa ympyröimällä numero, joka kuvaa parhaiten kokemustasi.

1= ei lainkaan 2 = vähän 3 = jonkin verran 4 = melko paljon 5 = paljon

Leirimainos herätti mielenkiintoni	1	2	3	4	5
Opin leirillä jotain uutta itsestäni	1	2	3	4	5
Tunsin kuuluvani ryhmään	1	2	3	4	5
Leirillä oli hyvä ilmapiiri	1	2	3	4	5
Leirillä oli sopivasti erilaista tekemistä	1	2	3	4	5
Leirille osallistuminen lisäsi hyvinvointiani	1	2	3	4	5
Osallistuisin samanlaiselle leirille uudestaan	1	2	3	4	5

Kuinka paljon pidit leirin eri tekemisistä:

Alkuleikit	1	2	3	4	5	en osallistunut
Musiikkimaalaus	1	2	3	4	5	en osallistunut
Unelmakartan teko	1	2	3	4	5	en osallistunut

Arvo- ja unelmakeskustelu	1	2	3	4	5	en osallistunut
Korujen tekeminen	1	2	3	4	5	en osallistunut
Musisointi	1	2	3	4	5	en osallistunut
Juhlien järjestäminen	1	2	3	4	5	en osallistunut
Leipominen	1	2	3	4	5	en osallistunut
Vapaa oleskelu	1	2	3	4	5	en osallistunut
Lounasruokailu	1	2	3	4	5	en osallistunut

1. Mistä pidit erityisesti leirillä?

2. Oliko jotain, mistä et pitänyt?

3. Mitä muuta olisit toivonut leirille?

4. Millaista toimintaa kaipaisit yleisesti vapaa-ajallesi?

5. Minkä kouluarvosanan (4–10) antaisit leirille? Miksi?

6. Oivalsitko jotain uutta itsestäsi tai sinulle tärkeistä asioista leirin aikana? Millaisia asioita?

7. Vapaa sana, toiveita ja terveisiä leirin vetäjille:

Kiitos kun osallistuit leirille ja täytit palautteen 😊

Se, että juuri sinä olit mukana, teki leiristä merkityksellisen!

Liite 2: Tutkittavan suostumuslomake.

TUTKITTAVAN SUOSTUMUSLOMAKE

Hei tyttöjen talvileirin osallistuja ja huoltajat!

Olen Anna-Leena Myllylahti, opiskelen yhteisöpedagogiksi Humanistisessa Ammattikorkeakoulussa ja suoritan harjoitteluani Hengaamalla, eli talvilomaleiriä järjestävässä hankkeessa.

Teen leiriin liittyen opinnäytetyöni, jonka tarkoituksena on kerätä palautetta leiristä teiltä osallistujilta ja selvittää, kuinka toimintaa voitaisiin jatkossakin kehittää. Opinnäytetutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Leirillä pyydetään lopuksi palautetta lomakkeella, johon vastaaminen tapahtuu nimettömästi, eikä yksittäistä vastausta voi erotella tuloksista.

Palautteen antamiseen tarvitaan vanhemman tai huoltajan lupa. Ota tämä lomake mukaan leirin ensimmäisenä päivänä tai palauta se kouluvalmentajalle etukäteen.

LUPA OSALLISTUA OPINNÄYTETYÖTUTKIMUKSEEN JA PALAUTELOMAKKEEN TÄYTTÄMISEEN TYTTÖJEN TALVILOMALEIRILLÄ 24.-26.2.2025.

Osallistujan nimi: _____

saa

ei saa

osallistua opinnäytetyötutkimukseen ja vastata leirin palautekyselyyn.

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Lisätiedot:

Opinnäytetyön tekijä:

Anna-Leena Myllylahti

Opinnäytetyötä ohjaava lehtori:

Juha Nikkilä
Humanistinen
Ammattikorkeakoulu,
Yhteisöpedagogin
koulutusohjelma

Liite 3: Tutkittavan suostumuslomake, englanninkielinen versio.

RESEARCH PERMISSION

Hello, participant of the girls' winter camp!

I am Anna-Leena Myllylahti, studying community education at the Humak University of Applied Sciences, and I am completing my internship at Hengaamo, the project organizing the winter holiday camp.

I am conducting my thesis related to the camp, aiming to gather feedback from participants and explore how the activities can be further developed in the future. Participation in the thesis research is voluntary. At the end of the camp, feedback will be requested through a form, which will be answered anonymously, ensuring that individual responses cannot be distinguished in the results.

To provide feedback, permission from a parent or guardian is required. Please bring this form on the first day of the camp or return it to school coach in advance.

PERMISSION TO PARTICIPATE IN THESIS RESEARCH AND TO COMPLETE THE FEEDBACK FORM AT THE GIRLS' WINTER CAMP, FEBRUARY 24-26, 2025.

Participant's Name: _____

may

may not

participate in the thesis research and respond to the camp's feedback survey.

Guardian's Signature and printed name:

For more information:

Thesis author Anna-Leena Myllylahti

Lecturer Juha Nikkilä Humak University of Applied Science

Liite 4: Leirimainos.

HENGGAAMO

GIRLS ONLY! -

talvilomaleiri 7.-9.luokkalaisille

24.-26.2.2025
ma-ti klo 10-15, ke klo 10-14
koulun tiloissa

 **RENTOA YHDESSÄOLOA + LUOVAA TEKEMISTÄ +
MUSAJUTTUJA + UNELMAKARTTOJA +
LEIVONTAA + LOPPUJUHLAT!**

PINJA MYÖS MUKANA!

Älä jää yksin lomailemaan, voit osallistua
mukaan ilman mitään erityisosaamista ja
juuri omana itsenäsi!
Ilmoittautumiset Pinjan kautta.

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Liite 5: Leirin säännöt.

LEIRIN SÄÄNNÖT

- Älä poistu koululta ilmoittamatta
- Keskitytään pienryhmissä yhdessäoloon - kännykät syrjään
- Muista ilmoittaa aamulla, mikäli olet sairastunut tai et pääse tulemaan

- Pidetään kaikista huolta
- Ei syrjitä muita
- Otetaan kaikki huomioon
- Ei kiroilla
- Älä jätä ketään yksin
- Ollaan kohteliaita
- Ollaan rehellisiä
- Ollaan ystävällisiä
- Pidetään hauskaa!

Liite 6: Leirin ohjelmarunko muille ohjaajille.

MAANANTAI

Klo 10-10:30 Esittäytyminen, ryhmäytyminen, leirin säännöt yhdessä. Jakautuminen 2 ryhmäksi.

Klo 10:30–12 Pienryhmät (unelmakartta & elämäni biisi)

Klo 12-12:45 Ruokailu, pelailua, huolihetken mahdollisuus

Klo 12:45–14 Pienryhmät, välissä vaihto

Klo 14–15 ”Sydänpaja” kaikille ja lopetus.

TIISTAI

Klo 10–11 Yhteinen ohjelma. Mitä leivotaan/tarjotaan huomenna? Jakautuminen 3 pienryhmään.

Klo 11–12 Pienryhmät

Klo 12-12:30 Ruokailu

Klo 12:30–13 Vapaata oleilua, pelaamista, huolihetken mahdollisuus

Klo 13–14:45 Pienryhmät, välissä vaihto

Klo 14:45–15 Lopetus yhdessä

➔ Kauppaostokset leipomisia ja juhlia varten

KESKIVIIKKO

Klo 10–11 Yhteinen ohjelma, juhlakomitean kokoaminen.

Klo 11–12 Leipomista, juhlasuunnittelua ja somistamista

Klo 12–13 Ruokailu ja pelailua, vapaata olemista, huolihetken mahdollisuus

Klo 13 Loput leipomiset ja kattaukset -> JUHLAT ALKAVAT

Klo 14:30 Palautteet ja lopetus

PIENRYHMÄT

MAANANTAI

Vetäjä

Tekeminen

Tarvikkeet

A-L	<p>”Elämäni biisi”</p> <p>Musaluokka</p>	<p>Äänentoisto</p> <p>Paperia, korttipohjia, värikyniä</p>
R.	<p>Sydäntyöpaja –</p> <p>tyttönä ja naisena</p> <p>olemisen arvo</p>	<p>Kartonkia, kynät, sakset, liimaa</p>
T.	<p>Unelmakartta</p> <p>Kuvisluokka</p>	<p>Aikakausilehtiä, liimaa, värikynät, isoa kartonkia, sakset</p>

TIISTAI**Vetäjä****Tekeminen****Tarvikkeet**

A-L	Tunnemusa-työpaja Kuviluokka	Paperia, maalit, kynät, kaiutin
R.	Sydäntyöpajan jatko / keskustelu unelmakartoista	-
T.	Koruaskartelu Kotitalousluokka	Fimo-massa Korutarvikkeet

KESKIVIIKKO**Juhlakomiteat:**

- Somistajat (kattaus, tunnelmavalot) photobooth-seinän ideointi
- Ohjelmatoimisto (tietovisat / muu tekeminen, soittolista)
- Leipurit (tähän voivat tulla mukaan muutkin myöhemmin)

Juhliin tarvitaan:

- Värivaloja
- Led-kynttilöitä
- Pöytäliinoja
- Kukkia, maljakoita
- Servettejä